

Kiss Csaba

HAZATÉRÉS DÁNIÁBA

tragédia két részben

Személyek

CLAUDIUS, *Dánia királya*
HERCEG, *az előző király fia, a mostaninak unokaöccse*
GERTRUD, *dán királyné, a Herceg anyja*
KORPUSZ, *az előző király, a Herceg apja*
HORATIO, *a Herceg barátja*
POLONIUS, *mindkét király főembere*
LAERTES, *a fia*
OPHÉLIA, *a lánya*
RAJNÁLD, *Polonius fia balkéztől*
ODRÚN SZÁZADOS (FORTINBRAS) *a norvég király öccse*
ROSEN | *éשמunkások*
GUILDEN |
ÖREG SZÍNÉSZ |
TRAGIKA, a felesége | *színészek*
KOMIKUS |
ÖREG SÍRÁSÓ
NORVÉG KATONA
Őrök, katonák, zenészek, duhajok, udvari népek

I. FELVONÁS

1. KIKÖTŐ

Móló Helsingörben. Éjszaka, holdsötét.

Hullámok, ritka sirályok, távoli ködkürt a nyílt víz felől.

Csókolózó pár. Vadul, felajzottan, tán kisé ittasan. A hajókültre megállnak, fülelnek, suttognak és újra egymásra fonódnak

GERTRUD Ne harapj! Elég már! Elég!

Birkóznak, dülakodnak – a nő fellöki a férfit és visítva menekül

CLAUDIUS No, megállj! Hol vagy?

Keresi a szádokfák között, hátulról elkapja, átöleli

GERTRUD Engedj el! Teljesen szétmartál!

CLAUDIUS Most nem menekülsz!!

GERTRUD Pszt! Valaki jön!

Hallgatóznak

Ő az?!

CLAUDIUS Valaki...

GERTRUD *(hozzásimul)* Úgy félek! Ne mondjuk meg azonnal... Majd holnap... kicsit összeszedi, kipihen magát...

CLAUDIUS Majd meglátjuk...

Fentről, a mólóról imbolygó, spicces fáklya közelít.

POLONIUS Hé! Van ott valaki? *(Arcukba világít)* Ki van ott?

CLAUDIUS Ki az ördög az?

POLONIUS Ó, bocsánat, felség! Királynő, bocsánat! – Én vagyok... Polonius, uram... egész családjával! – Mi is meglógtunk, felség... Hutyty, elpárologtunk, mint a rosszkedv! Otthagytuk a nászi mulatságot! – Én ugyan még maradtam volna, de a lányom... Ajjajaj! Egész áldott este: így a Herceg, úgy a Herceg...

OPHÉLIA *(rákiált)* De papa! Hogy lehet ilyen locska!

POLONIUS Ne haragudj, na! Ma kicsit könnyebben jár a nyelvem...

LAERTES *(ingerülten felcsattan)* Én ilyent még nem láttam... hogy valaki így rohanjon szembe a csalódással! *(Ophéliának)* Azt hiszed, emlékszik még rád! Ajjaj! Hét év egyetem, a németeknél – egy gazdag fiúnak! Tudod, mi megy ott éjjel-nappal? Ivás, vívás, verekedés – és barátok, lovak, kutyák... lányok, keményhúsú könnyű lányok! Mit képzelsz?! Egy német egyetem!

OPHÉLIA Nem igaz... ugye, papa!?

POLONIUS *(felkacag)* Hogy belém bújt a kis majom?

GERTRUD *(Ophéliának)* Ne hallgass rá! Csak irigykedik!

LAERTES Irigykedem?! Na, jól nézünk ki! – Dehogy irigykedem! Én kiválóan érzem itt magam, asszonyom! Csak egy dolog bosszant! Tudja, mi?! – Hogy én még nem láttam olyant, aki külföldről jött volna haza, főleg hosszabb idő után, és ne az lett volna a szemébe írva, hogy ezek – mármint mi – olyan, hogy is mondjam... olyan vidékiek vagyunk, olyan homoki fajta... mintha alfaja lennénk valamelyik főfajnak...

CLAUDIUS Elég! Hallgassunk már!

POLONIUS A végén még túllocsogod a partraszállást!

GERTRUD Inkább menjetek vissza... Ki tudja, mikor érkezik!

Poloniusék elindulnak, pár lépést után megállnak

POLONIUS Bizony, fene hideg van! Foga van a nyárnak, ahogy mondják!

LAERTES *(üveget vesz elő)* Meghúzza, apám?

POLONIUS Isteni ötlet! *(Továbbnyújtja)* Egy kis szívmelegítő, felség?

CLAUDIUS Királynőm!

GERTRUD Majd... később... *(nézi a lábainál zúgó sötét vizet)* Hét év, istenem! Mintha egy egész élet volna!

Ködkürt hangosan, partközelen. Locsogó hullámok.

Ophélia hirtelen felkiált a móló végén

OPHÉLIA Csónak! Csónak a vízen!

Mindenki a nyílt tengerhez szalad, egymás szavába vágva kurjongatnak, integetnek

LAERTES Ők azok! Megjöttek! Hé! Ember a vízen! *(Lóbálja a fáklyát)*

GERTRUD Erre fiam! Erre! *(Beszalad egészen a vízig)*

POLONIUS Hahó! Drága Herceg! Itt vagyunk... Erre! Erre!

CLAUDIUS Hé, őrség! Fényt! Fáklyát ide! Hazajön a fiunk, és mi sötétben tapogatózunk, mint a tintahalak...

2. ÉRKEZÉS

A Herceg egyedül érkezik a sötét víz felől.

A parton toporgó bundák, földig-érő vaskos posztókabátok között úgy áll, vékonyan, fehérén, mint egy lány. Elefántcsont fésű a sűrű, zsíros hajban

A HERCEG Anyám!

GERTRUD Fiam... *(Összeölelkeznek)* Azt hittem, már soha nem jössz...

A fáklyák ideges fényében hosszan, görcsösen szorítják egymást

A HERCEG Sokat szenvedett?

GERTRUD *(riadtan kibontakozik az ölelésből)* Ne is kérdezd! Iszonyú volt! Az utolsó hetek... iszonyat! Egyedül mosdattam, ettettem... Senkit nem engedett magához, senkit! Iszonyú volt!

LAERTES Örülj, hogy nem láttad! Szinte elevenen...

POLONIUS Elevenen elrohadt! Nincs ezen mit szépíteni...

LAERTES „Vizet, vizet” – ezt nyögte folyton. Nem is nyögte, valósággal ordította...

POLONIUS ...olyan szaga volt, hogy a végén már a közelébe sem lehetett menni...

LAERTES Éjjel-nappal, megállás nélkül: Vizet! Vizet!!

CLAUDIUS Elég! Hagyjátok békén!

Állnak a parton, egymással szemben - a király s a koronaherceg – nézik egymást hosszan, szótlanul

A HERCEG Bátyám!

GERTRUD *(szorongva)* Ne még! Kérlek...

CLAUDIUS De! Essünk túl rajta! – Nézd, öcsém... Neked apád volt, nekem testvérem, bátyám! Hallottad betegségét, halálát! Ne többet erről! *(Feszült)* Ami pedig minket... az élőket illeti... nem kertelek... kimondom nyíltan: múlt vasárnap elvettem anyádat!

A HERCEG *(nem érti)* Elvetted... Hogyhogy elvetted?

CLAUDIUS Feleségül... Vasárnap lesz két hete...

GERTRUD Nem tudtuk, hogy hazajössz-e? Nem írtál, nem üzentél...

A HERCEG Elvetted anyámat?

CLAUDIUS Hányszor mondjam még: elvettem, mert szeretem! Égessenek meg, ha egy percre is várni tudtam volna! *(Megöleli)* Ugye, királynőm?

A HERCEG És te, anyám? Nem mondasz semmit?

POLONIUS Mit mondjon, fiam!? Hozzáment és kész! Nézd, milyen szépek együtt! – Nincs meghatóbb, mint az öregkori szerelem!

LAERTES *(nevetve hátra vágja a Herceget)* Hogy meg van illetődve, a szava is elakadt! *(Nyújtja az üveget)* A boldogságukra! Na! Húzd meg, öcskös! Éljen az ifjú pár!

POLONIUS Éljen!

A HERCEG Pillanat!... Anyám, egy szóra...

CLAUDIUS Lesz időtök bőven! – Inkább nézd meg, ki van itt!

POLONIUS Meg sem ismered, ugye?! A kislányom, Ophélia! *(Laertesnek)* Tartsd közelebb a fáklyát! – Hogy kitelt, mi? Már nem nézhetem fürdés közben, szégyelli magát a kis húgyos...

OPHÉLIA De apám! Miket mond folyton!

A HERCEG Látom... de kicsit hagyjatok most!

POLONIUS Meg sem nézed, meg sem csókolod?!

A HERCEG Mindjárt, kérlek... mindjárt! *(indul anyja felé)*

LAERTES Semmi mindjárt! Azért jöttünk ki eléd éjnek évadján, hogy megünnepeljünk! *(odatartja az üveget)* Szagolj bele! Hatvanöt fokos, forró dán alma! Ahogy itt szeretjük.

POLONIUS Nyomd a kezébe! Ne félj, nem dobja el! – Éljen a Herceg! Éljen a hazatérés! Vivát!

A HERCEG *(ellöki az üveget, egy fokkal keményebben)* Jó! Majd megünnepeljük! De most hadd váltsak pár szót anyámmal... négyszemközt! Kérlek!

GERTRUD *(zavartan kacarász)* Négyszemközt... Nincs nekem ahhoz idegem...

CLAUDIUS Majd holnap! Éjszaka kizárólag az enyém!

POLONIUS Ez az! Éljen a királynő!

LAERTES *(röhög)* És éljen az éjszaka! Vivát!

Elszabadul a vidám pokol. Ölelgetik, rángatják, csókolják, itallal unszolják a Herceget. Egyre vidámabban és erőszakosabban

OPHÉLIA A találkozásra! Vivát, édes herceg, vivát!

CLAUDIUS A boldogságunkra! És egyetlen öcsémre! Éljen!

GERTRUD Ne kéresd magad! Húzd meg!

LAERTES Vivát! Éljen a hazatérés! Éljen a király!

POLONIUS Vivát! Vivát mindenki! – Csókolj meg, fiam!

A HERCEG *(ordít)* HÉ! MI VAN ITT!? HÁT TI MIND RÉSZEGEK VAGYTOK!?

Döbbent csend

LAERTES Mi... részegek?

CLAUDIUS Te vagy túl józan! *(Felharsanó nevetés)* De ezen könnyen segíthetünk! Ugye, barátaim?

LAERTES Ne hagyjuk vergődni szegényt! Szeszt belé!

POLONIUS Ez az! Éljen! Szeszt belé! Vivát!

A HERCEG *(hátrál)* Hé! Mit akartok? Álljatok meg!

LAERTES Szép óvatosan... Apám, fogd a fáklyát!

OPHÉLIA Jaj, ne bántsátok! Kérlek!

CLAUDIUS Polonius, Laertes! Rajta, kapjuk el!

A HERCEG Megőrültetek! Hagyjátok abba!

CLAUDIUS Csak egy kortyot! A hazatérés örömére!

LAERTES Vigyázz! Ki ne csusszanjon!

A HERCEG *(ordít)* Mi ez?! Hagyjatok békén! Engedjete el!

Rohan a szádokfák között, elvágódik, csupa sár.

Bekerítik, nekiszorítják a deszkáknak – a Herceg kétségbeesetten vergődik, ordít, mint a kés alá hajtott disznó.

CLAUDIUS Állj! Ez képes felordítani a várost! *(Elengedik)*

POLONIUS *(nevet)* Rossz jel, ha a trónörökös már a kikötőben ordít!

CLAUDIUS Egy vidám dallal nyomjuk el, urak!

Claudius rázendít, mindenki vele együtt üvölt, tapsol, veri a taktust. És lassan, óvatosan újra bekerítik a menekülő Herceget

Elvitte a víz az eszem,
Három napja szelet eszem,
Szelet eszem, könnyet iszom,
Elhagyott egy édes asszony...

A HERCEG Ne közelítsetek! Anyám, szólj már rájuk!

GERTRUD *(nevetve)* Hagyjátok békén! Tisztára mint a gyerekek!

CLAUDIUS Hangosabban azt a dalt! A másik strófát, az istentagadókét:

Elfújta a szél a kedvem,
Hiába folyik a nedvem,
Az ördögöt ölelgetem,
Szőrös testét dédelgetem...

Hirtelen rávetik magukat a Hercegre, és együttesen, közös erővel lenyomják. Laertes széles sugárban önti a szájába az italt.

A Herceg fuldokolva, köhögve nyeli a forró szeszt.

CLAUDIUS Énekeljetek! Hangosabban! *(Röhögve, taktust verve ordítják)* Egészségedre, öcsém! Adjatok a királynőnek is! Nekem is! Mindenkinek! *(Isznak)* És most forgassuk meg a gyereket! Gertrud, forgasd meg a fiadat! Hagyjátok magára az anyjával... Most jön az én strófám:

Énekli a szél a dalom
Az élet egy lakodalom,
Kívánom a feleségem,
Lábai közt legyen végem! –

Mindenki énekli velem együtt! Kislány, maga is!

Királynő nevet, megragadja a kissé tántorgó Herceget, magához öleli és viszi, forgatja, pörgeti. Claudius pedig Ophélia húzódozó derekát ragadja meg.

Így! A király meg a szűzzel! Apa a fiával! Így mulat a dán udvar! Hé, habok! Zúgjatok! Dobd el azt a rohadt fáklyát, Laertes fiam! Megpörköld apádat! És most párcsere a sötétben! Nesze, Ophélia, itt a Herceged! Hol vagy, Királynőm?

Megöleli Gertrudot. Forognak, dobognak, ordítanak.

A félrészeg kompánia körülöttük táncolva üvölti, dübögi a dalt.

A Herceg teljesen rádől, szinte ráfekszik Ophéliára.

OPHÉLIA Segítség! Nem bírom tartani!

CLAUDIUS Hát akkor dönts le, szívem! A TIED! – *(Csend)* Bátorság! Nesze, húzd meg! *(Amíg Ophélia iszik – a Hercegnek)* Tetszik, ugye? Nézd, ezt a fehér testet! Ezt a jószagú húst... virágokban aludt a kedvedért! Csak rád várt! Nézd, micsoda test!

Odalép a lányhoz és egyetlen mozdulattal lehasítja róla a ruhát.

Ophélia sikít, Laertes kiveri a fáklyát a király kezéből.

LAERTES Az ördögbe, uram! Erről nem volt szó! Mi ez, felség?!

CLAUDIUS Ej! Üsse már le valaki ezt a mitugrást! Tűnj el, öcskös, mert a nyakadra lépek!

POLONIUS *(próbálja ellökdösni fiát a király útjából)* Eredj innen! Csak tréfa volt, mondom! Nem lesz semmi baj, fiam! Eredj már!

CLAUDIUS Hol a lány? *(Fáklyával keresi a szádokfák között)* Hol vagy, Ophélia, gyere elő!

LAERTES Ha valami történik, apám...

POLONIUS Ugyan mi történne!? Menj már haza, te bolond! Mindjárt jövünk mi is... Menj már!

CLAUDIUS *(megtalálja Ophéliát)* Itt van! Gyere ki bátran...– *(A Hercegre mutat)* Ne félj tőle! Látod, hogy néz! Rajta! Ki a tíz körmödet, kicsi hiúz!

OPHÉLIA *(a Herceghez menekül)* Mondd, hogy hagyja abba! Úgy szégyellem magam!

A HERCEG *(nagyon részeg már)* A fáklyát, bátyám... Hallod?! Oltsd el a fáklyát! *(Odatántorog hozzá, kiüti a kezéből)* Az a rohadt hold is! Mit virít ott... mit vigyorog?

Egymásba kapaszkodva elvágódnak Ophéliával.

Claudius élvezettel nézi.

GERTRUD Gyere! Hagyjuk őket!

CLAUDIUS Előbb csókolj meg!

Összefonódnak – mohón, boldogon

Polonius közeledik a fülhomályban – óvatosan jön lányát keresve

Mit bámulsz, öreg? Mozog a csutkád mi? Mindenki szeret! Nesze! Eredj a lotyókhoz! Na, menj már! *(Polonius eloldalog)* És menjünk mi is haza! Hé, hajnal! Ébresztő, nap, hold s ti csillagok! Hazajött a fiunk! „Énekli a szél a dalom...”

Összeölelkezve távolodnak, hangjukat lassan elnyeli a tenger és a sirályos hajnal

3. MÁSNAP

Hajnal a parton. A Herceg Ophélia ölében alszik.

A lány algákból, kagylókból, sirálytollakból koszorút font a fiú elgyötört, másnapos arca köré. Szeretettel nézi, simogatja, mint egy kisbabát

OPHÉLIA Ébresztő, édesem... Mindjárt világos van... Meglátnak!

A Herceg ébredszik, döbbenten mered a nőre

Miért nézel így? – Csúnya vagyok?

A HERCEG Hogy kerülsz te ide?

OPHÉLIA Én?!... Hát... Nem emlékszel?

A HERCEG Nem... Mi történt!? *(Türelmetlenül)* Mondd már!

OPHÉLIA Semmi... Nem történt semmi... Találkoztunk... ennyi! *(Hozzásimul, öleli, simogatja)* Úgy örülök, hogy végre itthon vagy... Drága arcod! Szemed!

A HERCEG Ne... Hagyjál... kérlek! Hadd álljak fel... *(Lefejti magáról)*

OPHÉLIA De akkor miért írtál, miért üzentél... hogy várjalak! Miért?

Ophélia a földön fekszik, nem mozdul.

A Herceg ügyetlenül megsimogatja a fejét.

Polonius közeledik a szádokfák között. A Herceg észreveszi, kapkodva öltözik.

OPHÉLIA Elmész?!

POLONIUS Jó reggelt! Hát ti... itt bujkáltok?!

A HERCEG Mennem kell...

POLONIUS El tud menni egyedül, édes úr? *(Hosszan néz utána)* Milyen kicsi, így reggel a fényben! *(Ophéliához)* Mennyire vagytok?

Csend, hosszan hallgatnak

OPHÉLIA Ne nézzen így!

POLONIUS Első éjszaka? Mindent egyszerre! Ó, te ostoba, te! Egyetlen éjszaka! Most aztán ne sírj nekem, ne merészelj... Hallod!? Eredj haza, és szedd össze magad! Mosakodj meg jól! És a bátyádat kerüld! Hallod? – El tudsz menni egyedül? Te nyafka, te!

Ophélia lassan eltámolyog.

De nehéz egy apának! De nehéz!

4. A KIRÁLY

Sötét trónterem. Claudius jön nagy elánnal. Már messziről hallani, ahogy vonul, csapkodja az ajtókat, kurjongat, és ezt az egész cirkuszt iszonyúan élvezi

CLAUDIUS Ébresztő, bolhások! Hé! Polonius! Rajnáld! Mindenki alszik!? Ébresztő, emberek! Meddig bögjek itt magamban, mint egy marha?! Múúú! *(csend)* Nem mozdul senki?! Ébresztő! *(Ledobja magát a trónra)* Hol a királynőm, kávé, köntösöm? *(Csend)* Semmi! És miért van itt ilyen sötét?

Elrántja függönyt, és a reggel éles fényében hirtelen meglátja a norvég katonát. Ijedten hátrál előle.

Hé! Mi ez? Ki a halál ez!?

Vad arcú, vállas, nyomorúságosan öltözött alak áll a trón mögött.

Fegyvere széles fejű, rozsdás szekerce – egyszerre félelmetes és szánalmas jelenség

ODRÚN *(kemény germános akcentussal)* Odrún százados! Öfelsége, ifjabb Fortinbras norvég hadúr követe.

CLAUDIUS *(gúnyosan)* Öfelsége... kicsoda?

ODRÚN Öfelsége, ifjabb Fortinbras...

CLAUDIUS Ifjabb tehénszar! Így mondjad! Rajta! Mondd utánam: „Ifjabb tehénszar, norvég herceg...”

ODRÚN Ófelsége, ifjabb Fortinbras, norvég hadúr...

CLAUDIUS *(élvezi)* Szóval önérzetünk is van! Jó tudni! Drágább, mint a vér... Mi ez? *(Kiveszi a kezéből az írást, olvassa)* Addig mondj valamit a nyelveteken!

ODRÚN Mit mondjak?

CLAUDIUS Bármit! Ami eszedbe jut.

A százados pillanatnyi zavar után énekelni kezd, előbb bátortalanul, fakón – aztán egyre több szenvedéllyel, gyűlölettel, vérrel. Félelmetes jelenség, ahogy helyben menetelve ordítja, harsogja a dalt, a harcba indulók fanatizmusával.

ODRÚN *Eg råd gjev deg, Loddfåvne,
råd du take, nyttig om du nem,
god om du gaumar:
eit illmenne du aldri late
di vanheppe vita.
Av ille menn aldri like
du vinn for godhug du viste...*

CLAUDIUS Elég! Mi ez!

ODRÚN A himnusz, uram!

CLAUDIUS Szép...

Nyílik az ajtó.

Belép a Herceg. Arca szürke, zöld a másnaposságtól

CLAUDIUS *(nevetve)* Hogy nézel ki, kisborz!

A HERCEG Miért csináltátok ezt velem?!

CLAUDIUS Hagyd a fenébe! *(Megöleli – cinkosan)* Megvolt, jó volt? Hm? *(Felnevet)* Nem emlékszel? Hát ez te a bajod! *(Nagyon élvezi)* Tejföl, mi?

A HERCEG Ne ordíts, kérlek! Szétmegy a fejem! Mire volt ez jó, bátyám?

CLAUDIUS Ugyan! Szedd össze magad! Jó forró fürdő, gazdag reggeli... ropogós fehér ing! És máris más ember vagy!

Belép Gertrud, hálóingben, mezítláb, ahogy az ágyból kiszállt

GERTRÚD *(ásít)* Elaludtam...

CLAUDIUS Na, végre! Felkelt a nap, uraim! De gyönyörű vagy! Ez az érett, meztelen kar! Eltékozolt évek ráncai... nem bírok rád nézni, hogy meg ne kívánjalak! Ó, Gertrúd! Gertrúd! Mit csináltunk mi annyi éven át?

Szerelmesen, vággyal megcsókolják egymást

A HERCEG Bátyám! Kérlek!

GERTRUD *(zavartan kibontakozik az ölelésből)* Jól van! Hagyj egy kicsit!

CLAUDIUS Bocsánat... elragadott a hév! De hát csodálad!? Láttad ilyennek anyádat valaha?! Nézd, hogy jár! Mezítláb, mint egy páva...

A HERCEG Nem... Egyszerűen nem hiszem el...

GERTRUD Bocsáss meg... nem láttalak... *(Nevet)* Csak nem sírsz....
Heves ordítózás, dulakodás hallatszik kintről

POLONIUS *(kintről)* Megörültél!! Ereszd el! Megfojtod, te nyomorult!

LAERTES *(berángatja Ophéliát, teljesen magánkívül)* És a húgommal mi lesz? A világ szégyenére, egy büdös hajókötélen részegen felcsinált húgommal!?

A lány arca csupa kék folt, véraláfutás a veréstől.
Véres kis szoknyája a reggeli fényben még gyűröttebb.

POLONIUS *(Claudiusnak)* Ne figyelj rá felség! Könyörgök... A fájdalom elvette a józan esztét...

A HERCEG Istenem! Mit csináltatok vele?

LAERTES *(odalöki a lányt a Hercegnek)* Tessék, itt van! A tiéd!

POLONIUS Megörültél, te szerencsétlen! *(Próbálja elrángatni a lányt, de Laertes visszahúzza a Herceg elé)*

LAERTES Nesze! Ha jó volt éjszaka, legyen jó nappal is!

OPHÉLIA *(kitépi magát apja és bátyja kezéből)* Elég! Hagyjátok abba! Nem akarom én senki nyakába varrni magam!

Kirohan – Laertes utána, megöleli, hisztérikus fájdalommal, már-már testvérszerelemmel csókolgatja, vigasztalja hűgát.

POLONIUS Könyörgök, felség! Olyan testvérek ezek, mint két tojás! Az egyiknek fáj, és a másik jajgat tőle...

LAERTES *(nekiesik a Hercegnek)* A német ribancok után jólesett egy kis hazai, mi!? Na, szólalj meg... vagy beverem a képedet!

CLAUDIUS *(rákiált)* Elég, Laertes! Ami esett, megesett! Húgod ügyét ezennel lezártuk! Többé nem akarok hallani róla!

LAERTES *(közeledik a Királyhoz)* Ezt hogy érted, uram? Hogyhogy lezártuk?!

POLONIUS *(elrántja Laertest, rémülten)* Hallgass, te eszement bolond! Teljesen megörültél!?

LAERTES Én örültem meg, apám!? Én?

CLAUDIUS Ami pedig fiad szándékát illeti, hogy udvaromat elhagyja...

POLONIUS *(teljes pánikban)* Könyörgök, felség! Ne tedd ezt velünk...

CLAUDIUS *(folytatja)* És egy időre elutazzon...

A HERCEG De bátyám! Miféle képtelen, aljas dolog ez! Hiszen igazuk van, tudod jól!

CLAUDIUS Mi van itt ma reggel!? Mind megvesztetek!?

Csend

 Gyere ide, Laertes! Látod ezt az embert? Odrún százados, Fortinbras követe!

ODRÚN Az ifjabb Fortinbrasé, uram!

CLAUDIUS *(gúnynal)* Helyes! Mindig javíts ki, ha tévedek! Szóval az öreg Fortinbras, a norvég király haldoklik, és öccse, az ifjabb eF, – aki korra, rangra, reményre akár a mi öcsénk – titokban, apja háta mögött, összeszedett háromezer ilyen verőlegényt. Nézzétek, micsoda példány! Ilyenből háromezret! *(Gertrudnak – halkan, bizalmasan, imponálón)* És ezeket szeretné átvezetni szépen békésen, lábujjhegyen a gazdag Dánián, hogy úgymond: lerohanják azt az ágrólszakadt, káposztaevő Lengyelországot... *(ráordít Odrúnra)* Hát hülyének néztek ti engem! Ezek fosztogatni kéreznének be ide, mint bátyám idejében! Bekúsztok az ingünk alá, akár a tetvek, s a vérünket szívjátok! Ez a válaszom! *(Széttépi a levelet)* Menjetek a pokolba!

LAERTES És mi ebben az én tisztem, uram!?

CLAUDIUS Te leszel az én követem! Ifjabb Laertes, dán hadúr! Elmész az öreg Fortinbrashoz, a haldoklóhoz és megmondod neki: ha nem akarja, hogy a norvég lakosság felaprított holtteste az északi tengerben – mint farsangi gyertyák – úszkáljanak, akkor önként átadja nekem nagyétvágyú öccsét! Légy kemény, és kíméletlen! Ha elhozod az ifjabb Fortinbrast, tábornokommá teszek! *(Megöleli – Laertes tűri)* Tartsd nyitva a szemed! És írd gyakran, hogy mit tapasztalsz: veszélyes banda ez!

POLONIUS Ha a méltó követséghez némi pénzt is adna neki, uram!

CLAUDIUS Soha! Élvezetekre bármennyit... De a dán király személyes követét tartsa jól az ellenség! Elmehettek!

Kimennek

A HERCEG *(kiszáradt torokkal, suttogva)* Hadd menjek el én is.

CLAUDIUS El? Hova?

A HERCEG Vissza... Wittenbergába... *(Anyjához)* Hadd menjek el!

GERTRUD *(döbbenet)* De hát... alig jöttél meg...

A HERCEG *(kitör)* Ne kényszerítsetek... hogy a nyoszolyólányotok legyek!

CLAUDIUS Elég! Ne játsszuk tovább ezt otrombaságot, öcsém! *(őszintén, nyíltan, az együtt töltött évek bizalmával)* Tudod, hogy mindig szerettelek, gyerekkorod óta... én neked Claude voltam, és Claude is maradok, gyerekkorod Claude-ja! Bármilyen történjen, ezt ne tagadd meg!

GERTRUD Alig jöttél meg! És újra elmennél... *(majdnem sír)* Ne menj el, fiam! Kérlek!

A HERCEG *(nézi anyját, apja testvérét)* Nem... Egyszerűen nem értem! Hát lehetséges ez?! Hogy húsz év után, ti ketten... egyik napról a másikra így... egymásba!? – Nem! Ez lehetetlen! Nem ismerek rád, anyám!

GERTRÚD Én sem magamra, fiam, hidd el! Én sem... Negyvennyolc éves vagyok és szerelmes! Mint életemben még soha! Mint egy kislány! Ne vess meg ezért! Apádat eltemettem, de én élek! Hagyj boldognak lennem! *(Letérdel elé, a kezét csókolja)* Ne menj vissza, kérlek!

A HERCEG Mit csinálsz?! Anyám!

GERTRUD Maradj velünk! Könyörgök! Ne menj vissza, fiam!

A HERCEG *(tehetetlenül)* Most mit mondjak? Mit mondjak erre? – Legalább a sírjához hadd menjek egyedül... egymagam...

GERTRÚD A kápolnában temettük el, a tó mellett. Ahogy kérte! „Méhek zúgjanak a kriptám körül, és kotyogjon a tó vize, ha fúj a szél”. Ott nyugszik, hol mindig is pihenni szokott... Búcsúzz el tőle, és siess vissza! Szobádat én magam takarítottam ki, az ágy alatt fészkel egy nyest...

A Herceg el. Gertrud boldogan, tiszta szívből felnevet

CLAUDIUS Mindenkit leveszel a lábáról! *(Megöleli)* Te szerelmes negyvennyolcas, te!
Sötét. Zúgnak a méhek

5. HORATIO

A királyi kriptá belseje. Párgyertyás félhomály.

A síremlék egy gránitkockán fekvő homokkő-páncél – szikkadt, zörgő koszorúk, csontszáraz örökzöldek temetik maguk alá.

Hirtelen éles fény hasít a félhomályba. Napfény és őrítő méhzsongás. Belép a Herceg. Zavartan, szinte félve közeledik a sírhoz. Kint vadul zúgnak, őrjöngnek a méhek

A HERCEG Nehéz szívvel állok itt... a sírodnál, apám... Nehéz szívvel, és készületlenül...

Félrehúzza a szobor arcából a sírnövények zörgő maradványát.

Nézi a megkövült vonásokat.

...vártál ugye? Vártál!... Minden percben vártál, és én nem jöttem! Pedig tudtam, hogy beteg vagy, nagyon beteg... megírták jópárszor! De én csak halogattam hétről-hétre... fél éven át... sürgettek, hogy siessek, mert súlyos... de én nem jöttem... mert... bocsáss meg... bocsáss meg nekem... de nem bírtalak... nem akartalak meghalni látni...

Egy hang a sötétből

HORATIO Apád él!

A HERCEG *(rémülten)* Ki az? Ki van ott?

Felkapja a gyertyát, és a gyász-szemét közül felegyenesedő alak arcába világít

HORATIO Én...

A HERCEG Horatio! *(még mindig remeg)* Mit bujkálsz itt?

HORATIO *(érzelem nélkül, fakón)* Vártalak... Lássam, mi lett belőled...

A HERCEG *(félve közelebb lép)* Te vagy?.... Hogy megöregedtél... Horatio!... Az arcod! A szemed!

HORATIO *(belevág)* Mondom: APÁD ÉL!

A HERCEG *(döbbenet – csak most érti meg)* Mit mondasz?

HORATIO Ami maradt apádból, az még él... Beszélni akar veled!

A HERCEG Hogyhogy él... Mit beszélsz?! Hiszen eltemették... ország-világ előtt!

HORATIO Más hulláját... *(Hirtelen megáll, hallgatózik, nagyon feszült)* Itt valaki járkál!... *(Csend, fülel)* Valaki jön...

Eltűnik a gránit árnyékában

A HERCEG Horatio! Állj meg! – Hogyhogy a más hulláját?!... Állj már meg! Hallod!?

HORATIO Ne ordíts! Megörültél!?

A HERCEG Vigyél oda! Most azonnal!

HORATIO *(Suttogva)* Most nem mehetünk! Figyelnek... Emlékszel a régi könyvtárra? – Holnap, sötétedés után, gyere oda! De ne szólj senkinek! Hallod?! Ne bízz bennük, anyádban sem! Senkiben! Ne bízz bennük, hallod?!

Reszke kopogás kintről.

Horatio hangtalanul eltűnik, mint az árnyék.

A HERCEG Várj, Horatio! *(De már nincs sehol)*

Éles fény. Lassan nyílik az ajtó.

OPHÉLIA Én vagyok... Hallasz? Tudom, hogy bent vagy! Láttalak... *(Már félig nyitva az ajtó, de nem jön be, nem is mutatkozik)* Csak annyit, hogy nem én árultalak el! Nem tölem tudják, hidd el! Véres volt a szoknyám... az árult el! *(Hallgat, vár – csend, csak a méhek)* Nem mondasz semmit?... *(Lassan kezdi behúzni az ajtót – megáll)* Csak annyit még... az ablakom alatt van egy hinta, nyikorgását éjjel is meghallom... De ne késs soká... *(Sötét)*

6. ALKONY

Királyi hálószoza.

Claudius egy finom szövésű lepedővel játszik, nézi, szagolgatja. Gertrud megpróbálja kikapni a kezéből.

GERTRUD Add már ide! Meddig szagolgotod?

CLAUDIUS Nem túl jószagú ez neki?

GERTRUD Hadd érezze, hogy hazajött... hogy itthon van. Meglásd, megnyugszik.

CLAUDIUS *(beleszív)* Ettől még zaklatottabb lesz! A legbujább tavaszi erjedés-szag... Mi ez?

GERTRUD *(nevet)* Semmi... Friss hársfaméz!

CLAUDIUS Te, boszorkány! Ettől egy szemhunyaszt sem fog aludni... de nem ám!

GERTRUD No, add ide! Megvetem az ágát és jövők!

CLAUDIUS *(megöleli)* Nem engedlek! Van bőven, aki megvesse...

GERTRUD De ma én akarom! Első éjszaka.

CLAUDIUS Most nekem kellesz! Ne ficákolj, mert még jobban rám jön!

GERTRUD De bolond vagy!

CLAUDIUS Engedd már el azt a fene lepedőt, még összekenjük a végén! *(Kitépi a nő kezéből, kidobja a folyósóra)* Hé! Ágyazzatok meg a Hercegnél, és reggel vigyetek neki nyolc fogásos reggelit, gőzölgő friss dán sörrel, hadd érezze, hogy itthon van! *(Visszajön, Gertrud közben elfújta a lámpát)* Hol vagy?

GERTRUD Itt fekszem... A helyemen...

CLAUDIUS Meztelen vagy?

GERTRUD Ne gyújts lámpát!

CLAUDIUS Miért?

GERTRUD Nem akarom, hogy láss... Öreg vagyok... Olyan szépen alkonyul... Hadd tűnjünk el benne teljesen... én még látlak, gyere!

CLAUDIUS Vezesd a kezem, mint egy vaknak... haja... homloka... szeme... szája... nyaka

GERTRUD *(liheg)* Ne siess!... Lassan! Az egész élet a miénk...

És egy látomás. Ophélie hintázik valahol hátul, a sötétben. Hintájának kötele hosszú, mint az éjszaka.

7. KORPUSZ

Régi könyvtár. Porban fürdő vaskos polcok. Ősök szüette arca a falakon. A Herceg jön valami fénnel.

A HERCEG *(suttogva)* Horatio! Itt vagy?

HORATIO *(éles hang a sötétből)* Oltsd el, az istenit!

Csend, sötét. Csak a hold.

Nem látott meg senki?

A HERCEG Nem... Hol vagy?

Horatio görnyedten közeledik. Ölében cipel, vonszol valamit. A Herceg döbbenten mered a nedves rongyokba bugyolált alakra.

A HERCEG Mi ez?

HORATIO Nem biztos, hogy megismer...

Lassan kezdi kibontani pólyáiból a Korpust. Odahajol hozzá, az arcához, egészen közel. Különös szeretettel, gyöngédséggel.

A fia van itt, hallja? A fia!

A HERCEG *(félve közelít)* Istenem, mi ez?

Egy kéz nyúl ki a rongyok közül, megérinti Horatio arcát.

HORATIO Én vagyok, felség – Horatio! *(A Hercegnek)* Hajolj fölé! Folyton téged keres! Még! Közelebb! – Fogd meg a kezét, ne félj, nem fertőz... Tedd az arcodra a kezét... Ne félj tőle! *(A Korpust fülébe)* A fia arca ez, érzi?! A Fia arca!

A HERCEG Apám szeme!... Istenem, hogy néz!... Te vagy apám?!

HORATIO Hangosabban! Hajolj közelebb!

A HERCEG Beszélni akarok vele! Segíts! Hogy tudnám megszólítani?

HORATIO Hajolj egészen közel hozzá!

A HERCEG Apám, hallasz!? Én vagyok... a fiad!

KORPUSZ *(zihál)* Vízet! Vízet!

HORATIO Emeld meg a fejét! *(Ketten tartják, itatják. A Korpusz nyögve, fuldokolva nyel. A Herceg alig bírja nézni.)* Mindjárt jobban lesz... alkonyat után enyhül kissé. *(Lassan alábbhagy a roham, a Korpusz megnyugszik – csend)* – Figyelj rám! Mindent, amit mondott, felírtam ebbe a füzetbe... a mérgezést is, az utolsó napot is, mindent... hogy ha valami baj érne... Hiszen aki apádat ilyen állapotba hozta, árnyékának mért kegyelmezne?!

A HERCEG *(döbbenet)* A nagybátyám... nem... ez lehetetlen...

HORATIO *(ordít)* Nézz apádra, az istenedet! Mit képzelsz, mitől lett ilyen!

A HERCEG Nem.... nem tudom elhinni...

KORPUSZ *(hirtelen feleszmél)* Nem álom! Nem!... A hangja... a nyögése... – zsjjúú-dzsú – zsjjúú-dzsú... ácsok csattogása... hallom... Ó, nem álom!

HORATIO *(Törli az arcát)* Nem álom... Persze, hogy nem! Nyugodjon meg!

A HERCEG Mit mond?

HORATIO Gyakran beszél erről. Egyszer álmában ácsok fejszójét, fűrészek zaját hallotta, de nem álom volt, hanem anyád nyögése, és meztelen testek csattogása, az ágy lábának sikolya a padlón, mint a fűrész... A szomszédban az öccsével...

A HERCEG A halálos ágya mellett?!

HORATIO Azt hitték, nincs magánál... akkor már hónapok óta mérgezte bátyád, kis adagokban, észrevétlenül –Rák támadta meg – mondták – iszonyú kór! És nincs ember, aki gyanút fogna... hiszen látod, elevenen rothad el!

KORPUSZ Méhek!... méhek zümmögése... nedves itt a nyakamon... jaj, gyilkos! Gyilkos! *(Nyakához kap, mintha el akarna hessegetni valamit, aztán lehanyatlik a keze)* És sötét.... Ó, szegény ember...

HORATIO *(odahajol hozzá)* Sötét... és utána? Mi van a sötét után? Mit érez?

KORPUSZ Sötét és... Hideg... Gyertyák illata...

HORATIO Meg virágok, ugye?!

KORPUSZ És méhek... és sötét... Virágok illata...

HORATIO Ez az! Megvan! Értem már! Értem a méheket! „sötét... és virágok... és méhek” *(lázasan feljegyz a füzetbe – közben magyaráz)* Egy idő után bátyád elunta a hosszúra nyúlt haldoklást, és egy délután, amikor apád a tó partján pihent, a méhei között, egy utolsó, halálos adaggal akarta a művet megkoronázni... „nedves itt... a nyakamon” Érted? Véletlenül melléöntötte... vagy apád riadt fel hirtelen... Érted már?

A HERCEG És aztán... Mondd tovább!

HORATIO Aztán „sötét”! Azt hitték, meghalt – hiszen hetek óta várták már! Meg se nézték rendesen, gyorsan kiterítették... Olyan szaga volt, hogy meg se mosdatták, fel se öltöztették, harci páncéljába csomagolták, és körülrakták illatos gyertyákkal, füstölőkkel, valósággal betemették virággal... Csak úgy dongták a méhek! – Gyors búcsú, méltatás és máris szétszaladt mindenki, mint a bogarak. Egyedül én maradtam a ravatalnál... nem is a végtisztesség miatt, inkább undorból... hogy így kaparják el... Akkor még nem sejtettem semmit... álltam a ravatal mellett... és hirtelen meghallottam, hogy lélegzik! A páncél hidegétől magához tért, felébredt! Éjszaka kicseréltem egy másik hullára. Senki nem törődött velünk, már folyt a dínomdánom... olyan halotti tor volt, hogy másnap lapáttal szedték fel a hányást! A kutya sem nézte, hogy kit hantolnak el. Azóta rejtegetem, hurcolom magammal...

A HERCEG *(belevág – szorongva)* És anyám? Tudta ezt?

HORATIO Nem tudom.

A HERCEG *(A Korpuszra)* Ő mit mond?

HORATIO Soha ki nem ejti a nevét: „nyögése, érintése, hideg teste, szerelme” – csak éppen neve nincs.

KORPUSZ *(feleszmél)* A kéz! Fiam keze...

HORATIO Megismert! Hajolj fölé! *(ujjongva)* A fia van itt! A fia!

A HERCEG Apám... Én vagyok! Hallasz!

KORPUSZ *(nehezen ejti)* Élsz?

A HERCEG Mit mond?

HORATIO Hogy élsz-e?

A HERCEG Hogy élek-e?!... Hát persze, hogy élek! Élek, apám!

KORPUSZ *(görcsösen belekapaszkodik a Herceg kezébe, és egyre ádázabbul hörgi, üvölti, sziszegi az arcába)* Öld... meg... Öld meg... fiam... öld... meg... Gyilkos... öcsém... Öld meg... öld...

Indulata agonizáló rohamba fullad, vért öklendezve, hörögve kapkodja a levegőt

HORATIO Vízet! Vízet, gyorsan! *(Próbálja lefogni, megitatni, de a roham egyre hevesebb)*

KORPUSZ Öld... meg... öld... meg... öld... meg... *(Ordítja, nyüszíti fékezhetetlen dühvel, fájdalommal)*

A HERCEG Segítség... Mindjárt meghal! Orvost! Gyorsan orvost! Segítség! *(Rohan a kijárat fele)*

HORATIO *(visszarántja)* Megörültél! Ne ordíts!

A HERCEG De hát meghal! Orvoshoz kell vinnünk... Gyorsan! Orvost! Segítség már! *(Próbálja ölbe venni, kivonszolni a Korpuszt, Horatio lefogja)*

HORATIO Meg akarod ölni, te nyomorult! *(fojtottan)* Hát nem érted... aki megmérgezte, az most a királyi székben ül!

A HERCEG *(rángatja)* Ereszd el! Hallod! Engedd már el!

HORATIO Ne ordíts! Elment az eszed!?

A HERCEG Nem érdekel!... Meggyógyíttatom... orvost hívok... és meggyógyíttatom... *(Szinte sír)* Azután ölbe veszem és körbehordozom az egész országban... Nézzétek emberek! Mit tettek apámmal! Öccse, a király mérgezte meg!

HORATIO Ezzel a nyöszörgő ronccsal akarsz házalni, királyt buktatni! Hiszen apádat eltemették, az egész ország látta! Te, világ bolondja, te! *(Felnyalábolja a Korpuszt)* Na, tűnjünk innen, amíg nem késő!

A HERCEG *(belekapaszkodik a „pólyába”)* Ereszd el az apámat! Nem viszed sehova...

HORATIO Tűnj már el innen!

Torkon ragadja a Herceget, és két mozdulattal kidobja az ajtón. Ölbe kapja a ziháló, nyöszörgő Korpuszt, és eltűnnek a néma polcok labirintusában.

A Herceg kétségbeesetten rángatja, rugdossa kintről az ajtót.

A HERCEG Nyisd ki!... Nyisd ki, vagy betöröm!

Pillanatnyi csend, ablakszilánkok zaja. A Herceg beugrik a szobába. Keze, arca csupa vér. Ide-oda rohangál a polcok közt.

Horatio! Hol vagy?... Apám!... Horatio... Merre vagytok?! – Szólalj már meg! Horatio, kérlek! – *(Egyre kétségbeesettebben hívja, szólongatja őket)* Bocsáss meg!... Elvesztettem a fejem!... Horatio! Hol vagy?... Ne hagyj el... ne hagyj magamra! Kérlek!

Sötét

8. LEVELEK

Trónterem. Claudius reggelizik, dúsan, mohón, gusztussal. Belép Gertrud, idegesen.

CLAUDIUS Hm?

GERTRUD Semmi... Ma sem aludt itthon.

CLAUDIUS Most hol van?

GERTRUD *(felcsattan)* Tudod jól! Miért kérdezed?!

CLAUDIUS Oda kéne megágyazni neki. Nehogy felfázzon a kövön!

GERTRUD Majd elmúlik. Hadd heverje ki... *(Nyílik az ajtó)*

POLONIUS *(titkos boldogságtól ragyog)* Óvatosan, Rajnáld fiam! A lábad elé nézz!

Rajnáld hatalmas tálcán hozza a söröket, kávékat, édességet. Nagyon ki akar tűnni, nyájas, készséges, túlbuzog

Belső inasom, csak hát kezdő még...

CLAUDIUS *(matat a tálcán)* És a mustár?! – Képtelenség kivárni a mustárt! Két hónap alatt nem bírtatok megtanulni, hogy a vékony, köményes kolbászkához édes mustár kell! És vele egyszerre, amíg forró! Mért nem lehet ezt megérteni?

POLONIUS *(Rajnáldnak)* Rohanj gyorsan, fiam! *(Claudiusnak)* Engedelmevel, uram, itt most fejek fognak hullani!

CLAUDIUS Apropó fejek hullása! Írt már a fiad? *(Töri a tojást)*

POLONIUS Nem uram! Isten tudja, mi lehet! A harmadik futárt küldöm utána, de válasz semmi! Talán ha felséged is oda kanyarintana egy szigorú lábjegyzetet... hogy nem ezt vártuk tőle, ugye?

CLAUDIUS Tessék! Még ez is! Gyűlölöm a lány tojást! A képetekre kenjem?

POLONIUS A tyúkok, uram! A húsuk is szinte szétmállik a levesben... *(Rajnáld érkezik rohanva)* Na, végre a mustár! Szabad egy pötttyentést a kolbászra? *(Ráken egy picit)*

CLAUDIUS *(Gertrudnak)* Egyél egy falatot!

GERTRUD Nem kell...

CLAUDIUS Attól nem lesz boldogabb, hogy te sem eszel! *(Eltolja magától a tálcát)* Tiszta siralomház!

POLONIUS *(lábujjhegyen)* Szerintem... ha szólhatok, uram... én rájöttem, honnan fúj a szél!

CLAUDIUS Honnan?

POLONIUS Csak félve, úgy szőrmentén jegyzem meg... hogy szerintem a Herceg rosszkedvének oka... mégiscsak a lányom!

CLAUDIUS Jaj, ne! Most már a reggelinél is!

POLONIUS Nem látszik rajta, amilyen kis alamuszi! De ahogy mondják, vékony kígyó harap nagyot... *(Mindenki hallgat, csend)* Ha nem szól rám, uram, én folytatom ezt a kis gondolatmenetet! Szóval a lányom, ugye? Az is kész bolond már! Mint a macska, amikor tüzel! Tegnap már rá kellett zárjam az ajtót... mert folyton a sír körül lófrált. És ugye, nehogy teherbe essék itt a végén... az nem lenne politikus dolog!

CLAUDIUS Ki tudja? Balkézről való gyerek... Láttunk már ilyent!

GERTRUD Jaj, hagyd már békén! *(Poloniushoz)* Miből gondolod, hogy éppen a lányod miatt?

POLONIUS *(boldogan)* Tudtam, hogy rákérdez, felség! Hiába, egy anya! Ezt nézze meg, királynő! *(Elővesz a kabátjából egy vaskos csomagot)* Ezek ketten titokban leveleztek, kérem! Hét éven át! Nézze, micsoda paksaméta... Komoly, nem?

GERTRUD *(meglepve)* Ezt a fiam írta neki?

POLONIUS Mind egy szálig! No, ezt hallgassa meg! *(Elővesz egy levelet)* „Ó, Ophélia! Nélküled olyan egyedül lennék, mint a bolondok, fájdalmam párnás ketre-cébe zárva.” Helyben vagyunk, nem?

GERTRUD Ezt mikor írta?

POLONIUS *(diadallal)* Most! Frissiben... A hazautazás előtt! Tessék, nézze! „Kedden érkezem” Ez, kérem, a legutolsó levél! És a többi még cifrább, garantálom... Tessék, olvassák! Szépen beszámoztam, egytől-egyig! Sőt alá is húzgáltam, hogy hasznosabb legyen! Ez itt egy másik ember, kérem!

Gertrud kíváncsian nézi, forgatja a leveleket, Claudius is közelebb jön, belekotor a csomagba.

- CLAUDIUS *(felkacag)* Ezt hallgassátok meg! Tavalyi gyöngyszem! „Édes O! Ébredéskor ég az arcom, ha rólad álmodok! Gondolataim néma disznók násza.” *(Nagyon élvezi)* Mi a fene! Értem, hogy disznók, de miért némák!
- GERTRUD *(az utolsó levelet nézi)* Ez gyönyörű! „Várj rám a parton, és én a sötétben elkapom ajkad fürjét, és szétszaggatom, mint vándorsólyom a meleg madarat... Várj rám a parton! Egyedül!”
- POLONIUS Ugye, mondtam én! És van még cifrább is! Hogy felforr az ember vére! *(Claudiusnak)* Tessék, olvassa, felség! Olyan szerelmes ez... olyan boldogtalan, kérem, hogy... hogy... már szinte búskomor tőle...
- GERTRUD Ugyan! Ezek csak afféle kamaszos túlzások... Szerelmes a szerelembe, semmi több!
- POLONIUS *(megsértődik)* Hogy mondhat ilyent! Itt van, fehérén-feketén, hogy meg van örülve a lányom után! Tessék! „Anyám és te, ti vagytok nekem Dánia, nőnemű ország! Meleg, puha öböl, mint a váll, a mell, a has, az öl...” Ez azért már több, mint kamasz, nem?!... Nézze, királynő: „Anyám és te”... ugye? Vagy itt egy másik...
- GERTRUD Jól van már! Hagyjuk abba! Elég volt!
- CLAUDIUS *(belevág)* Isteni! Ezt hallgassátok meg! „Harminc éves vagyok, és annyit sem élveztem, mint egy lázas kandúr egy nyári éjszakán” Imádom ezt a kölyköt! „Lázas kandúr, meg a néma disznó!” Ez az én fiam!
- GERTRUD Elég! Add már ide!

Próbálja kiszedni Claudius kezéből a leveleket – birkóznak, dulakodnak, végül az egész paksaméta szétszóródik körülöttük a földön. Polonius négykézláb mászkálva keres, idéz, hadonász.

- POLONIUS És ha látná, hogy a lányom miket írt! Ajjaj!
- CLAUDIUS Vadakat, mi?! Az én komoly öcsémnek... Nesze neked szűzi szemérem! Néma disznók násza a nyári kandúrral... Istenem, mennyire tetszik ez nekem! *(Nagyokat nevet)* Adjatok még!
- GERTRUD *(közelharc)* Hagyjátok már abba! Claude! Add ide!
- POLONIUS Látja, Felség, mondtam én! Szerelem ez, kérem! Hús, vér szerelem, a legforróbb fajtából!
- GERTRUD Az összest! Mind! A másik kezedből is!
- POLONIUS Nézze! Ez itt jó zaftos! Hol a másik oldal? *(Keresgél)*
- GERTRUD Elég! Könyörgöm! Hagyjátok már abba! Mint a gyerekek!

Nevetve hemperegnek, kergetőznek a földön

9. JÉZUS

Belép Ophélia, Sápadtan, csapzottan, remegve

- POLONIUS Mi az?! Mi történt?... Kislányom...
- OPHÉLIA A Herceg... úgy félek... hogy, valami baj érte!

POLONIUS Baj? Érted!?... Miattad?

OPHÉLIA Nem tudom... Keze, ruhája csupa vér! És úgy néz... mint akinek elment az esze!

CLAUDIUS Hol van?

OPHÉLIA A régi könyvtárban... *(Mutat a könyvtár irányába...)*

Az ajtóban ott áll a Herceg. Az imént lépett be.

Arca mozdulatlan, zárt. Vérnek, könnynek nyoma sincs már.

Iszonyú erővel uralkodik magán

A HERCEG Lám, együtt az egész társaság. – Bocsánat, anyám, kinyitná az ablakot? Iszonyatos bűz van itt! Mintha dög lenne valahol? *(Lehajol, körülnéz)* Nézz meg, bátyám, nincs a trón alatt.

CLAUDIUS Miféle dög?

A HERCEG Tudomisen... apám macskája... Roppant hűséges állat volt! Lehet, hogy apám után halt... Hány ilyen esetet hallottunk már!

CLAUDIUS Miféle új hóbot ez?

GERTRUD Hagyd békén! Nem látod, hogy csak ingerel... Menjünk innen!

A HERCEG Már is asztalt bont, anyám? Pedig, de jól mulathatnánk! *(Felvesz egy levelet a földről)*

OPHÉLIA Úgy vették el... Esküszöm! Nem tudtam róla... *(Próbálja összeszedni, eltüntetni őket)* Annyira dugdostam, rejtegettem...

A HERCEG *(ráordít)* Menj haza! Mit árulod itt magad az emberek között?! Menj a mészárszékbe, a friss dögek közé!

GERTRUD Elég, fiam! Attól, hogy a leveleidet... attól még nem kell így megvadulni!

A HERCEG Sajnálom, anyám! Nem vagyok ura önmagamnak! A gyász elvette jobbik eszem, és maradt a másik, a gonoszabbik De hát két ember vagyunk mindannyian: anyák és szeretők, öcsők és férjek, hogy messzire ne menjek! Egyszer így viselkedünk, egyszer meg úgy! Ugye, bátyám?

CLAUDIUS Egyetértek! Egy darabig hallgatjuk, aztán tovább nem!

A HERCEG Miért, mi lesz aztán? Belém fojtod?

CLAUDIUS Nem. Elmegyek lefeküdni...

A HERCEG Apám ágyába, gondolom!

GERTRUD *(majdnem felpofozza)* Nem szégyelled magad!?

A HERCEG Bocsánat, asszonyom! Folyton elragadtatom magam. Ugyan miért lenne bűn egy szépasszonyt szeretni? Egy anyát, egy özvegyet... Egy viruló negyvennyolcast! Aki királyi trónt hozott a házhoz! Nézzék a kezét: még meleg... még őrzi apám testének melegét! Tegnap egy haldokló homlokát törölte... Ma már kis zsíros kolbászkákat dugdos a friss király torkába... és közben kéjesen visong! Hát én szégyelljem magam? Te, országunk örökzöldje!

CLAUDIUS *(nekiugrik)* Örjögő barom, te! Leütlek, és beleverem az orrod a kis hölgyed combjai közé, hogy ki ne mássz onnan, amíg bocsánatot nem kérsz! Hát mit képzelsz magadról, te nyamvadt!

GERTRUD *(közéjük áll)* Hagyd békén! Claude!!

POLONIUS Felségek! Az istenért!

GERTRUD *(próbálja kivonszolni Claudius)* Gyere, hagyjuk itt! Majd kijózanodik!

CLAUDIUS Azt nagyon melegen ajánlom!

A HERCEG Mert ha nem! Akkor, mi lesz? Kidobsz? Az apám házából? Te, kemény dán király! Tökös Claude, drága bácsikám! Vagy egyenesen agyonveretsz? Csak senki meg ne lássa, ugye?!

CLAUDIUS Mit mondtál?

GERTRUD Gyere már! Látod, hogy nincs magánál! *(Húzza, rángatja Claudius)*

CLAUDIUS Eressz már el! *(A Hercegnek)* Halljam! Mit mondtál?

A HERCEG Mi van, bátyám? Ideges vagy?

CLAUDIUS Mondd még egyszer!

A HERCEG És a jókedved? Kedélyed, Claude? Nyugalom! Ne gondold rosszra! Semmi rosszra! Egyél, igyál, mulass! „*Fújja a szél az én dalom*” *(Tapsol, vadul veri a ritmust)* És ti is, anyám, Öreg, viduljatok vele! Gyerünk! Táncoljatok haldoklók, holnapi hullák! Mulassatok és táncoljatok, apa a lányával, anya a férje öccsével, kutya a macskával, kés a báránnyal! Vérezetek és viduljatok, mert ha én eljövök, lehervasztom arcotokról a jókedvet! Nem én, Ő! A bosszúálló! *(Elsodorja az indulat letépi a falról a feszületet és az asztalra dobja, mellé a bibliát)* Olvasd fel nekik, Uram, te magad, mert én megutáltam a betűidet! Olvasd fel nekik: „se házát, se mezejét... sem feleségét... sem ágyát, sem javait...” És az összes többi! Olvasd! *(Felkap az asztalról egy üveg szeszt, lelocsolja a lapokat, meggyújtja)* Nesztek, itt van minden emberség és szeretet: így cselekedjete az én emlékezetemre! *(Megáll, lihegve nézi őket)* Jól szórakozott, bátyám? Vannak még más számaim is, de a legnagyobbat itt tartom benn, a pofazacskómban... Én, a dán höröcsög! Szép álmokat, ringasson el anyám, ha tud! *(Kimegy)*

POLONIUS Hát, nem semmi... hiába, dán vér, német nevelés...

CLAUDIUS Ó, hallgass már! *(Gertrudnak)* Vajon mi dulta fel így... hiszen tegnap még... *Gertrud szó nélkül kimegy a Herceg után*

POLONIUS Ha gondolod, uram... Nehogy baj érje a királynőt! *(El Gertrud után)*

10. HALVÉR

OPHÉLIA Ezek az átkozott levelek! *(Riadtan nézi a lángoló papírokat)* Kéne egy kis víz... Bele fog kapni a szőnyegbe is! *(Felkapja a flaskát, a szeszeset, rálocsolja a tűzre. Sikítva ugrik felre a felcsapó láng útjából)* Jézusom, szinte meggyúltam én is!

CLAUDIUS *(nézi a lányt, nevetni kezd, egyre jobban nevet)* Ó, nők! Úgy oltjátok, hogy minden lángra kap...

OPHÉLIA Felség... nem akartam...

CLAUDIUS Önts még rá! Locsold meg! És sikolts is, olyan viccesen! Mint egy kis selyemmajom!

OPHÉLIA Maga is gyűlöl engem...

CLAUDIUS Ellenkezőleg! Én kíváncsi vagyok rád! Úgy ott ragadtam volna éjjel a kikötőben, hogy amikor élvezel, amikor dobálsz magad, akkor is ilyen halvérű vagy, ilyen kis fonnyadt hegyi margaréta...

OPHÉLIA Jézusom! Miket beszél! És hogy néz! Engedjen el!

Menekül az ajtó felé. Claudius elkapja, nekiszorítja a falnak

CLAUDIUS Na, ki vele, kis lotyó! Mit mondott, amikor együtt voltatok... előtte, utána... közben... miket mondott?

OPHÉLIA *(mint egy riadt tyúk)* Eresszen el! Mit képzelsz?!... Mit tudom én... mit tudom én...

CLAUDIUS Ne visíts! *(Halkan)* Az apját nem említette?

OPHÉLIA Aki meghalt? Nem...

CLAUDIUS Egy szóval sem? Ha őszinte vagy, elengedlek!

OPHÉLIA Nem. Esküszöm, se szóval, se névvel, se utalással, se fejbillentéssel, semmivel... Elmehetek?

CLAUDIUS El. De ne gondold, hogy nem szeretlek... Épp ellenkezőleg!

OPHÉLIA *(az ajtóból)* Akkor miért mondta, hogy halvérű vagyok

CLAUDIUS Te?! Ugyan már! Aki ilyent mond, soha nem látott halat! – *(Ingerülten)* Na, menj már!

Ophélia elillan – Claudius nézi a csatateret, a szenes bibliát, a feszületet, a szétszórt leveleket

Megtudta volna? Nem... nem hiszem! Nem tudja senki! Legfeljebb a gyanú... holmi sutyorgás a hátam mögött... „Se házát, se mezejét” Mi az ördög lelhetett? *(Kifakad)* Eh! Törődöm is én vele! Őrjöng, majd megnyugszik! *(Nézi a reggelit)* A fenébe! Minden kihűlt...

11. NORVÉGIA

Sötét, nyomorúságos fogadó Norvégiában.

Medveölő kutyák mélyen zengő ugatása, közel és távol

LAERTES *(hullarészegen őrjöng az ágyon)* Ónból!? Ónból!? A dán király követének ónból!? *(Lesöpri az ön poharakat, tányérokat)* Ezt az iszonyatos, döglé-ízű bort cserépből és ónból! Te! *(Elkapja Odrún gallérját)* Hozd ide a fogadóst, rángasd ide a lábánál fogva, és mondd meg neki ezen a ti „ódrungudrun” majomnyelveteken, hogy ha nem ad nekem rajnai bort üveg pohárban, én ide, a saját fogadója cégérére akasztom fel!

ODRÚN *(derűsen, majdhogy vidáman)* Csak ez a bor van! Rossz a föld, rövid a nyár. Savanyú a bor. Majd megszokja...

LAERTES *(kést ragad)* Mit szokok meg?

ODRÚN *(visszalöki a székre, eléggé összeszokott mozdulatok)* Üljön vissza! Elesik!

LAERTES Mit szokok meg? Mi? A hányingert? Azt nem lehet megszokni... Hogy tudjátok ezt megenni, nem érzitek a szagát?!

ODRÚN Szeretjük...

LAERTES Akkor edd meg az enyémet is! Nesze! *(Hozzávágja)* Hogy támadna fel a torkodban! Fogadok, hogy patkány! No, kapd be gyorsan, mert indulunk! *(Bizonytalan léptekkel feláll. Bevágja az ajtót, az ugatás tompul)* Ezek a rohadt kutyák is! Megőrülök... Na, gyerünk!

ODRÚN Még nem mehetünk...

LAERTES De megyünk! És ma meg is fogunk érkezni! Elegem van! Három hete jövünk... Fogadóról-fogadóra! *(A részek hirtelen világosságával)* Hova viszel, te átok? Norvégia egy jó lóval kétnapi járás! Mi meg mióta buk-dácsolunk sárban, hóban... Hol van az ifjabb Fortinbras!?

ODRÚN A hegyekben... Jöttünkre visszahúzódott!

LAERTES *(örjöng)* Akkor szedd elő nekem! Álljon ki! Itt vagyok: ifjabb Laertes, dán hadúr! – Kapd össze magad: megyünk és kifüstöljük a patkányt a hegyek közül... Állj már fel, te tapló! *(Rángatja a Századost, megszédül, elvágódik)*

ODRÚN Nyugodjon meg! Késő van... Legalább ezt a levelet fejezzük be!

LAERTES Hol van? Hova tetted?

ODRÚN *(előveszi a zsebéből)* Még leöntötte volna...

LAERTES Adj inni... Ónból, szart! Csak adj! *(Nézi a levelet)* „Öfelsége, Claudius, dán királynak!” jól megadtuk a módját. Olvasd fel, mit írtál! *(Iszik)* Vagy hagyd a fenébe! Aláírtam már?

ODRÚN Igen... Csak a pecsét kell még...

LAERTES Nem! Ide a végére még írd oda... *(Nagyon felzaklatja a gondolat)* „Hogy a húgomat... a húgomat ne merjétek... egy ujjal se merjétek! Disznók!” Így írad... írd ki! Értsenek a szóból! Mert ha hazamegyek... írd oda, szó szerint: „ha még egyszer a húgomhoz közelít... agyonverem, még ha százszor királyfi is”. Írd már, ne bámulj, mert belefojtalak a tintába!

ODRÚN Ezt nem írom le! Ez magának a dán királynak megy, uram!

LAERTES Akkor leírom én! No, pusztulj innen! Hol a tinta? A bor is elfogyott... Hozz bort! Ne nézz így! Hozz már bort! És nyergelj! Azonnal indulunk! Bort ide! Hozz bort! *(Megtántorodik, elesik)*

Odrún felnyalábolja, bedobja a bőrök közé.

Alélt keze pecsétjét rányomja a levélre.

ODRÚN Jó éjszakát.

12. ÁLDOZAT

Kripta.

A Herceg a szobor lábánál, gyász-gazokból rakott vackában ül. Itt is alszik már egy ideje. Arca sovány, szürke, mint a kő.

Nyílik az ajtó. Vad méhzúgás. Horatio áll az éles ellenfényben.

A HERCEG Vér, vér, vér... vérrel álmodok, mint egy eszelős! Alig hunyom le a szemem... vér, vér... Nem bírom tovább... meghalok, Horatio....

HORATIO *(durván, együttérzés nélkül)* Hát akkor halj meg! Mire vársz?!

A HERCEG Mit mondasz?

HORATIO Láttad apádat, tudod a dolgod! Akkor mi a vérgőzös istenharagjára vársz!? Hogy én bosszuljam meg az apádat, helyetted! Erre vársz!? Felelj, mert szétverem az elkényeztetett képedet!

A HERCEG Könyörgök, ne légy te is ellenem! Hiszen semmim sem maradt!

HORATIO Ne érj hozzám! Nem fogsz az én vállamon megkönnyebbülni!

A HERCEG *(belekapaszkodik)* Hallgass meg, Horatio!... Értsd meg... nem a bátorság hiányzik!... Nem félek! Dehogy félek én! Egy döfés... szinte semmiség... Itt van a kezemben... érzem!... minden porcikámban... *(Feláll)* ... hogy, megyek és megvan! – És akkor hirtelen... egyik pillanatról a másikra... mint amikor elfűjják a gyertyát... hirtelen nem érzek semmit... se fájdalmat, se haragot, se gyűlöletet, semmit... csak valami végtelen távolságot mindentől... Mintha az ablakon át nézném magam...

HORATIO *(alig bírja visszafogni magát)* Ne erőlködj! Én nem foglak soha megérteni! Nem is akarlak! *(Indul – visszafordul)* Csak az arcát... a szemét ne felejtse el soha... hogy forró a teste, mert nem hűti a vér... nincs nyál a szájában, könny a szemében... így fekszik rongyok közt az apád... e barbár ország néhai királya... és saját teste lázában fog elégni, önnön zsírjában, mint a szalonnabőr, kínok kínjával, finom érzékeny, távoli hercegem! *(Nem bírja tovább)* Te mocskos gyáva, te! M ár sírni is csak gondolatban mersz! Nem nézlek tovább, mert leköplek a végén! Hát én bosszuljam meg az apádat?! Helyetted? *(Kirohan)*

Éles fény, őrzöngő méhek. Majd csattan a kapu. Sötét.

Tompa méhzsongás, mint távoli vihar.

A HERCEG *(égő arccal áll a szobor fölött)* Igen... igazad van... *(Felveszi a kést)* Megteszem! Ha minden sejtem lázad ellene, akkor is! És ha a lelkem nem akarja: betöröm! *(Nézi a pengét)* Most magamba, azután a bátyámba... Egyetlen döféssel... Így! A fájdalomra esküszöm! *(Bal kezét ráteszi apja mellére)* Nyughass gyáva, hideg kéz... üres vér, üres kín! Életemre... apám forró testére... *(Jobb kezében reszket a kés, lassan emeli, fennebb, egyre fennebb, és mint egy imát, lázasan, behunyt szemmel mormolja)* ...apám kínja, apám teste, kínokjárta forró teste, apám vére, forró vére, könny nélküli égő szeme, apám vére, forró vére, apám kínja, szenvedése, láz nélküli forró teste, apám szeme, forró szeme, sűrű vére, forró teste, segítsetek!

Karja kifeszül, szinte magánkívül ordítja az imát.

A kéz megáll a levegőben, remegő ujjai lassan elengedik a markolatot – a kés kiesik a kezéből. Éles visszhang a kövön.

Csend. Magába roskadva ül a szobor mellett.

Nyílik az ajtó, Ophélia arca a vékony fényben. Nesztelenül belép, mintha a huzat hozná. Letérdel a Herceg mellé – nyüszögve, csúnyán sír, mint egy kis prémes állat.

OPHÉLIA A saját kezedbe!... istenem!... kést szúrni a saját drága kezedbe... *(Simo-
gatja, csókolgatja)* Ne küldj el, ne taszíts el, kérlek! Mi olyan egyformák
vagyunk... Én is belehalnék, ha a papát... ha valaki bántaná! *(Átöleli, fel-
kúszik rá, lázasan, boldogan szorítja, mint egy fehér folyondár. A Herceg
tehetetlenül tűri.)* Én nem akarok semmit... csak ölelni, szorítani téged!
Látod, a titkodat is tudom, de soha, soha, senkinek! Csak hadd feküdjek itt
veled, melletted... Édesem! Édesem! Szerelmem!

Léptek kintről.

POLONIUS *(benéz a résen)* Van itt valaki? *(Kapitális döbbenet)* Ti vagytok? Ezer
bocsánat! Csak zajt hallottam: ki tudja, mi lehet... Egy zaj, a mai világban!
(Óvatosan hátrál kifelé) Maradjatok csak... Nem zavarok tovább... Ezt is
becsukom, hogy ne zavarjon más se! *(Sötét – ujjongó hangja kintről)*
Micsoda fordulat! Istennem! Ez aztán a fordulat! *(Gyorsan távolodó léptek)*

13. GYÁSZEKÉD

Rajnáld a trónteremben terít.

*Sötét, ünnepélyes asztal: három személyre. Középen krizantém vagy más sírvirág, a trónon
tekintélyes örökzöld koszorú, széles dán selyemszalaggal. Szolid gyászzene, élő fuvolára*

RAJNÁLD *(a fuvolásnak)* Fújjad csak, fújjad! Ne hagyd abba! Hadd szívjon más is! –
Elegem van! Meg fogom mondani az öregnek, hogy nékem ilyen élet nem
kell! Tiszta lakájmunka! Ne állj le, hallod!? Mindjárt jönnek...

GERTRUD *(belép)* Mi készül itt?

RAJNÁLD Megemlékező ebéd... Gyászekék, kérem!

GERTRUD Micsoda?

RAJNÁLD Ófelsége kívánsága! Ma van bátyja halálának negyedéves évfordulója. Azt
mondta, három személyre terítsek, minthogy szűk körben tetszenek gyászol-
ni. A család.

GERTRUD Szűk körben... a család? *(A fuvolásnak)* Kicsit hagyja abba, kérem!
(Rajnáldnak) Szóval, mi ez az egész?

RAJNÁLD *(a jegyzeteiből)* „Pontban egykor ebéd, ebéd alatt nincs felszolgálás, mint-
hogy beszélgetni tetszik, utána együtt tetszenek elmenni a kriptába”
Hárman, a koszorúval. – Itt a menü is, ha tetszik, igen szolid, visszafogott:
„tojásleves pirított zsemlekockával, főtt marha almamártással, víz.” Nézze,
se borospohár nincs az asztalon, se fűszerek, se édesség, semmi!

GERTRUD A fiam tudja ezt?

RAJNÁLD A menüt? Nem hiszem...

GERTRUD Nem, ezt az egészset!?

RAJNÁLD Nem tudom, kérem! A gazdám reggel óta üldözi...

GERTRUD *(feszülten)* Ó, ez az ember! Miért nem bír már megnyugodni végre?

POLONIUS *(berobog, szinte elsodorja Gertrudot)* Óriási hírem van, asszonyom! A saját szememmel... képzelje: ezek ketten... titokban... De hol van Őfelsége? Muszáj első kézből... *(Az ajtóból)* Ne szóljon neki, kérem, hadd legyen enyém az öröm! *(Elrohan)*

GERTRUD Mindenki mondja a magáét... Hárman, a család... De nehéz itt a levegő! *(Hirtelen döntéssel)* Mondd meg a királynak, hogy nem érzem jól magam... fáj a fejem... a szobámban megtalál. *(Kimegy)*

RAJNÁLD Hát... Nem lesz egy hangulatos ebéd! *(Nézi, igazgatja a terítéket)* Tisztára, mint nálunk otthon... fáj a fejem, nincs kedvem... ismerős szólam... *(A fuvolásnak)* A biztonság kedvéért, csapj a húrok közé!

CLAUDIUS *(bejön, döbbenten)* Mi ez a giccsparádé! Fuvola és temetővirág, mint egy vidéki kántornak... Megörültetek!?

RAJNÁLD *(a füzetéből)* Azt tetszett, hogy „érzelmesen, szolidan, szívhez szólóan...”

CLAUDIUS Takarítsd el gyorsan! Beszélgetni akarok, nem zokogni! A királynő hol?

RAJNÁLD Épp felséged előtt lépett ki... Nem érzi jól magát... Fáj a feje.

CLAUDIUS *(ingerülten)* Igen!? Mondd meg neki, hogy az enyém is! Itt ülök magamban, és pokolian fáj a fejem! Menj, mondd meg! Siess!

RAJNÁLD Bocsánat, uram! Nem szólnék, de állítólag sürgős... megjöttek a színészek is a városból... állítólag gyorsfutárral jöttek, minthogy hívtad...

CLAUDIUS Hol vannak?

RAJNÁLD Lent az udvarban. Jöjjenek fel?

CLAUDIUS Előbb itasd le őket! Nincs szörnyűbb, mint a józan színész! És egyáltalán! Brrr! A hideg kiráz a józan emberektől!

RAJNÁLD Esetleg én is igyak valamit?

CLAUDIUS *(ordít)* Ki szabadított rám, te átok! Tűnj már el! *(Rajnárd el)* Lassan engem is megörjítene! *(Leül a trónra)* Ni, hogy remeg a kezem! Az én márványkezem! Hogy remeg!

GERTRUD Hívtátál?

CLAUDIUS Igen... Beszélni akarok... veled, meg a fiaddal, hármásban!

GERTRUD Miről?

CLAUDIUS Mondd, te nem érzed ezt a könnyszagot! Hogy micsoda lucsok van itt! Mindenki hallgat! Te is úgy jársz-kelsz, mint árnyék a falon! Elég! Tudni akarom, hogy miért? Érted?! Tudni akarom... *(Tölt magának, ledönti)* Hé, te! Fújj valami vidámat, mert lenyomom a torkodon! *(Dúdolja a dalt)* „Elfújta a szél a kedvem...”

14. A POFON

- POLONIUS *(lihegve bezúdul)* Na végre! Csakhogy, uram, csakhogy! Óriási hírem van!
- CLAUDIUS *(lelkessedés nélkül)* Ne mondd...
- POLONIUS A királynő már sejti, ni hogy mosolyog... Szóval? Mondhatom?
- CLAUDIUS Egyetlen kikötéssel! A lányodról ne halljak, kérlek!
- POLONIUS Tessék?
- CLAUDIUS Bármit meghallgatok, csak a lányodat ne kelljen!
- POLONIUS *(kínban)* Hogy bármit... ugye? Csak azt ne!
- CLAUDIUS Igen. Azt mondtad, hogy óriási híred van! Tessék! Ki vele!
- POLONIUS Persze, hogyan... Mindjárt! Bocsánat, uram... megnyalhatom a számat, teljesen kiszáradt...
- CLAUDIUS *(kezdi élvezni a helyzetet)* Nyald meg! És rajta!
- POLONIUS Így! Most már jó nedves... Szóval, ha mégis úgy adódna... hogy... esetleg...
- CLAUDIUS Ne! A környékét se!
- POLONIUS Egyre cifrább! Tessék! Már a víz is ömlik rólam! Egy szép napon a gyomrunk is kilyukad! *(Nagy levegővel)* Én belevágok: lesz, ami lesz, uram! Szóval a Herceg és a... *(Megáll)*
- CLAUDIUS Eddig pompás! Tovább!
- POLONIUS De hát a lényeg az, mégiscsak... *(Szinte letérdel)* Könyörgöm, hadd beszéljek szabadon! Két mondat az egész...
- CLAUDIUS Két tömör mondat az öcsénkről? Kiváló! Csak nőnemű személy ne szerepeljen benne!
- POLONIUS Meg akar őrjíteni, uram!? Kérem, királynő, szóljon maga is! Hiszen a saját szememmel láttam, hogy a Herceg és egy másik...ööö... fiatal lény... hadd mondjam ki a nevét...
- CLAUDIUS Ha a lányod, akkor én itt helyben kiugrom az ablakon!
- POLONIUS *(az infarktus határán)* Nem uram! Dehogy!... Szóval a Herceg és a...
- CLAUDIUS Mi bajod? Rosszul vagy?
- POLONIUS Nem, dehogy... szóval a Herceg és... és nem nehéz kitalálni... hogy ki... na, királynő! Tessék... Ki még!?
- CLAUDIUS *(Gertrudnak)* Egy szót se!
- POLONIUS *(már reszket, feje gutaütéstől vöröslik. Egyetlen hatalmas, tragikomikus erőlködés az egész ember)* Felség! *(Feláll, leül)* Ne sértődjön meg... de én megmondom! A szemébe mondom... Ha felakaszt is! De meg én... *(Remeg, nagy levegőt vesz, kifújja, újra, már szinte ordít)* Hogy én... én már alig bírom megállni, hogy... Hogy! *(Nagy levegő, több nekifutás)* Szóval, hogy most... Itt a királynő előtt... egyszer és mindenkorra, visszavonhatatlanul! De nagy tisztelettel... Szóval, alig bírom megállni, hogy... egy istentelen, egész tenyeres, hatalmas pofont le ne kenjek Önnek! *(Ordít, nyög, fújtat. Piskóta-*

keze ott reszket, táncol a Király egyre kajánabb képe előtt) Hát nem látja?! Nem veszi észre, hogy a királyi Herceg minden szava, gesztusa, gondolata... a LÁNYOMRÓL, érti?! – csakis az én KIS-LÁ-NYOM-RÓL szól... *(Össze-csuklik, mint egy pálcás-báb)* Kimondtam! Tessék! Csináljon velem, amit akar! Négyeltessen fel! Bánom is én! Előbb – utóbb úgyis felnégyelődöm köztetek...

Claudiusból kirobban a nevetés – az az egészséges, csúfondáros, egész testet betöltő röhögés, alig bír megszólalni

CLAUDIUS Isteni! Öregem! Drága pojácám! Ez isteni! „Úgyis felnégyelődöm köztetek!” Hadd öleljelek meg! Kész, a pofonodtól felébredtem! Meggyógyítottál, barátom! *(Megöleli Poloniust)* Hát bolond vagyok én! *(Fellöki a gyászasztalt)* Tojásleves krutonnal! De nagy állat vagyok! Hé, zenét! Zenét ide! Mulatni akarok! Zenét! Ébresztő, Dánia! Táncolni, mulatni akarok! Hol vannak a színészek! Zenét ide, zenét! Siess, Polonius! Rázd fel az udvart!

Polonius sértetten kioldalog. Kintről egyre hangosodó láрма, zenefoszlányok, dobok, imbolygó lángok, rohanó léptek.

15. CLAUDIUS CSÓKJA

CLAUDIUS Gyere, Gertrud! Királynőm, gyönyörűségem! Táncolni akarok, mulatni, disznóságokat suttogni nőm fülébe, ha százszor anyja is! *(megöleli)* Ó, hogy imádlak, te – „birodalom örökösdje!” Őt is imádom! Mindenkit! Hé! Kerítsétek elő öcsénket!

Lassan beindul a mulatság, egyre többen érkeznek, bejönnek a színészek is, énekelni, táncolni kezdenek. Claudius újra a régi – iszik, forog, tombol.

Anyát minden férfi mellé, és az árvák kezébe szeszes palackot! Folyjon a bor, süljön a hús, és a levegő teljen meg kacagó nők részeg illatával! Királynőm, édesem! Gyerünk! *(Belecsókol a nyakába)* Tánc! Egy-kettő! Forgás! Pörgés, hejehuja! Éljen a király!

Megjelenik a Herceg, talpig feketében.

A HERCEG Állj! *(leinti a zenét – csend, mindenki döbbszóra áll)* Mi ez a zaj, bátyám? Apám halála óta miért kell ennyire mulatnunk!

CLAUDIUS Mert megkeseredett az élet, öcsém!

A HERCEG És ha veled ordítunk, akkor édesebb?

CLAUDIUS *(őszintén)* Hiába hajszoatsz, fiú, én nem vívok veled! Íme, kimondom nyíltan, mindenki előtt: ki akartam lesni a titkodat, nyomoztam, szaglásztam utánad... tudni akartam... de már nem érdekel! Számomra máától kezdve újra te vagy a legdrágább rokonom és öcsém!

A HERCEG Én nem szeretnék ilyen veszélyes rokont magamnak...

CLAUDIUS Megint kezded? Nem látod, hogy fáraszt ez a fölény?! Ha még egy elmés-séget mondasz, istenemre, elkaplak és szájon csókollak! *(Elindul a Herceg felé)* Te, legkedvesebb bolondom! Öcsém és fiam!

A HERCEG Ne merészd! Claude!

CLAUDIUS *(Gertrudnak)* Imádom a fiad! Van benne valami nőies! Tiszta Lukrécia!

A HERCEG *(felkap egy kést)* Meg ne próbáld! Hallod?!

CLAUDIUS Hogy védi szája szüzességét! Mint egy kis fényes, fekete skorpió! *(Hirtelen mozdulattal félreüti a kést, és szájon csókolja a Herceget.)* Viccnek tűnt, de őszinte volt! Szeretlek, te sápadt virág! Szerelmem fia! Tiszta szívemből szeretlek...

A Herceg kitepi magát Claudius öleléséből – kezében megvillan a kés. Egy pillanatig azt hinnénk...

A HERCEG Pojácá! Szánalmas majom! *(Ledobja a kést, és elindul kifele)*

CLAUDIUS Ne hagyjátok az odújába bújni Utána, uraim! Rajta, kapjátok el! *(Az udvariak elállják a Herceg útját – próbál kijutni, de nem tud – közben Claudius Gertrudnak)* Láttad? Majdnem leszűrt!

GERTRUD Mért ingerled?

CLAUDIUS Imádom a dühét...

GERTRUD Hagyd már békén!

CLAUDIUS Ne kezd te is... mert téged is elkaplak! *(Hirtelen mozdulattal lefogja és összevissza csókolja a nőt)*

Herceg megvetően nézi őket. Körülötte vigyorgó arcok, a bál heve.

16. SZÍNÉSZEK

GERTRUD Eresszék el! Hadd menjen... Ebben semmi vicces nincsen...

CLAUDIUS Várd meg a végét! Hölgyeim és Uraim! Itt ez a tör! *(Körbemutatja)* Régi szaracén munka: a markolatán lévő ékkő kisebb vagyont ér... *(Belevágja az asztalba)* Azé lesz, aki e nyári farsang ünnepén az én búskomor öcsémet megnevetteti.

KOMIKUS Már kezdem is, egy vidám monológ?

CLAUDIUS Nem! Előbb a barátok, rokonok! A hivatásosak a végére! Polonius, vén neveltető! Nem próbálsz meg?

POLONIUS Hagyjon engem, jó?

CLAUDIUS *(Ophéliához)* Hát magácska, kedves, azt a sikítózóst? Mint egy kis női malac... *(Utánozza)* víí-ví-víí...

OPHÉLIA *(elpirul)* Folyton rajtam lovagol...

RAJNÁLD Hadd próbáljam meg én!

CLAUDIUS Jaj, ne! A maga humorától bélcsavarodást kapok! – Királynőm! Gyere, édesem! Legalább a családban maradj! No, azt a kis helyeset, a dán borzzal meg a norvég fókával... mikor az orrával akarja... az olyan édes!

A HERCEG Gyerünk, anyám, a csöcselék kedvéért! Ne keresd magad!

GERTRUD *(Claudiusnak)* Hagyjuk abba! Engedjék el...

CLAUDIUS De nem! Látni akarom, hogy neked sikerül-e!

KOMIKUS A dán borzot mi el is tudjuk játszani, felség! Ha tetszik...

A HERCEG Lássuk, hova züllöttél, te gyom! Ismertelek, amikor még színész voltál!

KOMIKUS *(heherészik)* Most is az vagyok! Vidám színész, nem szégyen az! *(A Tragikának)* Kész vagy, Grete?

A három színész játszani kezdi a viccet, alpárian ócska, kellemkedő módon. A Komikus meséli a történetet, a Tragika játssza a borz „partnereit”, az Öreg Színész meg a Komikus lábai között térdelve, csupasz karjával a borz beteg „farkát” alakítja

Egyszer a dán borz hosszú, selymes, csíkos farkát, amire oly büszke volt, kikezdte a pöttyös francia ragya! *(Eleven farkát fájdalmasan vakarja, nyalogatja – az Öreg vinnyog, nyüszög)*

RAJNÁLD Isteni! Hogy színezi! Színezi!

KOMIKUS Viszketett, csipett, szőre hullott: szálnalmas fark volt! Sorra vette, hogy kitől ragadhatott rá... A svéd nyúltól? De hát az olyan pedáns. A füttyös finn ürgétől? Az jóformán meg sem volt! Az orosz medvétől?! De hiszen az csak nyalta, mint a lépes mézet...

CLAUDIUS Elég! Micsoda szálnalmas vergődés! Hát nincs senki, aki egy egészséges tréfát el tudna sütni?! *(A némán kushadó Öreg Színészhez)* Öreg, te már jó ideje koptatod a deszkát, nincs egy dalod, versikéd, amitől elmosolyodnék?

KOMIKUS Ó beteg, Felség! *(A Tragikára mutat)* A Grete férje... csak kegyeletből hurcoljuk magunkkal!

De az Öreg közben már felállt, lassan meghajlik a Király felé. Majd odafordul a Herceghez. Szélütött arca, félig lefittyedt ajka nehezen formálja a szavakat. Mégis a Herceg már az első szónál felkapja a fejét, mert az Öreg épp úgy ejti, gyötri a hangokat, szuszogva, hörögve, mint a Korpusz

ÖREG SZÍNÉSZ Óda az öregkori szerelemhez

Hangom remeg, bőröm hámlik
Úzom a nőt, mindhalálig!

A Herceg feláll, döbenten nézi az Öreget

CLAUDIUS *(nevetve)* Ez az! Lám, fiunknak is épp ez tetszik. A Fekete Báلكirálynőnek az öreg amorózó! Örvendeztessük meg, uraim! Öreg, add meg a hangot, és mi nyári farsangolók vele együtt, mind!

Felsorakoznak az Öreg mellé, és egyszerre, mint a szélütöttek kórusa kaffognak, dadognak a Herceg arcába.

Hangom remeg, bőröm hámlik
Úzom a nőt, mindhalálig!

A terem végében megjelenik Horatio

CLAUDIUS Itt a másik gyászhuszár is! – Mi van, Horatio? Mi baj?

HORATIO Meghalt... az apám! Egy órával ezelőtt...

A Herceg összegörnyed a trónon, arcán némán folynak a könnyek

POLONIUS Mi az? Ki halt meg?

CLAUDIUS *(élesen, idegesen)* Mit tudom én... *(Feszülten nézi hang nélkül zokogó
öccsét)* Mi van?! Mindenki apját te akarod elsíratni? *(Pillanatig még nézi
őket)* Eh, gyerünk innen! Zenét! Irány a kert! Hozzátok a lámpákat is, uraim!
Gyere, Gertrud! „*Fújja a szél az én dalom...*”

*És a báli banda az éneklő Claudius nyomában fáklyákkal, gyertyákkal, üvegekkel kivonul
kertbe. Csak a két barát, és a mellettük tébláboló Ophélia marad a sötét színen*

II. FELVONÁS

1. TISZTA BESZÉD

Trónterem. A tegnapi mulatság hajnala. A kertből bágyadt énekfoslányok, elhangolt torkok nevetése szűrődik be.

Claudius jön, kissé részegen. Magával hurcolja Horatiót. Lenyomja a trónra.

- CLAUDIUS Ülj le, ülj csak le, én vagyok a fáradtabb! – Hol is tartottam? Megvan! Szóval... *(Egy pillanat alatt belelovallja magát)* Én mindent megpróbáltam! Mindent! Vártam, türtem, nyeltem, mindenben a kedvét lestem! De ilyen fokú gyűlölettel szemben tehetetlen vagyok! Valósággal süt, mint a dob-kályha... Bárki másnak kitekertem volna a nyakát, de nála csak türtem, nyeltem! Jó, az a csók kicsit erős volt... de szívből jött! Át akartam törni a gyűlöletét! Én nem tudok udvarolni nőnek sem, hát még egy ilyen... Ne nézz már te is ilyen hidegen, az istenedet!
- HORATIO Nem értem, mit akar tőlem...
- CLAUDIUS Tiszta beszédet, Horatio! Egyenes, tiszta beszédet! Fáradt vagyok már a csavaros agyatokhoz! *(őszintén, nyíltan)* Megkérhetlek, hogy most az egyszer légy egyenes hozzám?
- HORATIO Igen...
- CLAUDIUS Biztos? Nézz a szemembe!
- HORATIO Igen.
- CLAUDIUS Akkor kezdem én, én vagyok az idősebb. *(És tényleg őszintén, szinte megtörten beszél)* Nem akarom bántani! Isten látja a lelkemet, egy ujjal sem! Viszont... a türelmem vészesen fogyni kezdett... *(Kitör)* Nyomaszt, érted, halálosan nyomaszt! Már az élettől is elment a kedvem! – Egy szó, mint száz... arra gondoltam... mi lenne, ha visszaküldeném...
- HORATIO *(döbbenten)* Vissza? Hova?
- CLAUDIUS A németekhez... tanulja tovább az egyetemet! Folytassa a tanulmányait, egyszer s mindenkorra!
- HORATIO És ha nem akar menni?!
- CLAUDIUS Segíts rábeszélni! Rád hallgat! Sőt, menj vele te is! Életetek végéig nem lesz gondotok... Esküszöm!
- HORATIO És ha semmiképpen nem akar?!
- CLAUDIUS *(kitörő indulattal)* Akkor hajóra rakom, és a kikötőt lezárom!
- HORATIO Ezt nem teheti! Ebből óriási botrány lesz, uram!
- CLAUDIUS Az az én fülemhez nem jut el! Jól zár az udvar! – Nos, mi a véleményed? Megtegyem?
- HORATIO Miért kérdi? Ha akarja, úgyis megteszi!

CLAUDIUS Tudsz jobbat?

HORATIO Talán... De akkor engedje meg, hogy én se legyek tekintettel...

CLAUDIUS *(türelmetlenül)* Tiszta beszédet kértem, nem!?

HORATIO De... szóval azt mondja, hogy meg akarja oldani ezt a... mert hogy nyomasztja, ugye? De miért csak erőszakkal próbálkozik... lefogni, megcsókolni, betörni, kidobni! Mindig csak erőszakkal!?

CLAUDIUS Jó... értem már! Tovább...

HORATIO Ráadásul kedveli is őt... kisgyerekkora óta: Claude bácsikám, édes öcsém, meg minden!

CLAUDIUS Jó, jó! Mondd a lényegét!

HORATIO *(habozik)* Ha tényleg ki akar békülni... őszintén, tiszta szívből, ahogy mondja... akkor... Akkor jó szándéka jelöl, miért nem ajánlja fel neki a trónt?

CLAUDIUS A trónt?! Hogyhogy a trónt?

HORATIO *(támad)* Miért ne? Kora, tudása megvan hozzá... az országban rend van, a hadsereg erős...

CLAUDIUS *(hirtelen kijózanodik)* Állj meg! Állj csak meg! Ez az ő gondolata vagy a tiéd?

HORATIO Bárkiben felmerülhet, hogy apja halála után övé a trón...

CLAUDIUS *(sebzett gúnnnyal)* Szinte furcsállod is, hogy miért én ülök rajta, mi?

HORATIO Ha jól tudom... bölcs érzékkel nem is szenteltette még királlyá magát...

CLAUDIUS ...csak úgy a fejemre tettem, mint egy szalmakalapot...

HORATIO ...jelezve, hogy csupán ideiglenesen vállalta, míg a valódi örökös...

CLAUDIUS *(belevág)* Hú, de aljas szócsavaró vagy te, hallod!

HORATIO Tiszta beszédet kért, nem! Azt mondta, hogy tisztán, egyenesen!

CLAUDIUS Azt mondtam... Igen! Azt mondtam... *(Le-fel járkál. Feje vörös. Mint a vulkán, kitörés előtt)* De arra nem gondoltál... vagy nem gondoltatok – hogy ez a mocskos dán társaság... akiket naponta meg kell hágni királyilag, hány napig fogja elviselni az ő hochdeutsch lelkét, finom wittenbergi „intellektusát”?! Két nap alatt szétszedik, mint a csirkét! Érted? Ő nem ide való, ezek közé, hanem oda, ahol a disznót is Senecának hívják! *(Ordít)* Mert alkalmatlan! Érted!? Alkalmatlan az életre, trónra, szerelemre, mindenre! Alkalmatlan! *(Elhallgat, majd hirtelen váltással)* De tudod, mit? Kell neki a trón!? Itt van! Nesze, fogd meg és vigyed! Tessék! Ne bámulj! Vidd oda neki, koronázd meg, szenteld fel, fújd fel! Nesztek! Uralkodjatok!

Győztes pojácasággal kirángatja, valósággal kitepi a trónt a helyéből és Horatio hátára rakja. Az ide-oda tántorog az öles szék súlya alatt. Claudius elégedetten nézi

Nehéz, mi? Na, tedd szépen a helyére, aztán elmehetsz. *(Kimegy)*

HORATIO *(ég az arca a szégyentől)* Előbb-utóbb úgyis elkaplak, ne félj!

Visszateszi a helyére a trónt, sötét

2. PIÉTA

Régi könyvtár.

A Herceg apja meztelen korpuszát mossa. Halk kántálással maga-költötte siratót dúdol, szelíden, szinte bánat nélkül, mint a gyászba belefáradt asszonyok

A HERCEG Szemed lezárva, más zárta le...
Én már soha nem vagyok veled...
Az utolsó víz... az utolsó kenet,
Se pap, se gyász, se siratás.
Az egyetlen szertartás, hogy fiad mos meg...
Karod oly vékony, mint a fenyőfaág...
Szinte átkarol, mikor felemelem!
Olyan jó nézni a nyugalmadat...
Arcod idegen... hiszen a fájdalom roncsol,
nem is a te arcod, meg se ismernénk...

Bejön a Sírásó a nagykerekű gyász-kordéval

ÖREG SÍRÁSÓ Sietnünk kéne, uram! Mindjárt besötétedik!

A HERCEG Várjuk meg a sötétet. Semmi feltűnést nem szeretnék.

ÖREG SÍRÁSÓ És mért gondolja, hogy két ember egy koporsóval éjnek évadján kicsit sem feltűnő?

A HERCEG Igazad van. *(Elfordul)* Zárd le és vigyük.

Sírásó leszögeli az egyszerű koporsót

ÖREG SÍRÁSÓ Horatio urat nem várjuk meg, királyfi?

A HERCEG Honnan veszed, hogy én királyfi vagyok?

ÖREG SÍRÁSÓ A sírásás súgja és a józan ész...

A HERCEG Miféle sírásás?

ÖREG SÍRÁSÓ Hát az... hogy én ástam ki a sírt, amibe most kegyed édesapját temetjük

A HERCEG Állj csak meg! Honnan veszed, hogy az apám?

ÖREG SÍRÁSÓ A sírásás súgja és a józan ész!

A HERCEG Na, hagyd ezt! Apámat rég eltemették... A bolond is tudja! Ott nyugszik a királyi kriptában!

ÖREG SÍRÁSÓ Igen? És akkor miért üres az a sír, amit épp akkortájt ástam ki a sógoromnak?! – Látja, eddig tartott a sírásás! És most jön a józan ész, mert: van két sír, van két halott! No, de ha Horatio úr „édesapját” egy ismeretlen fiatal-ember sírva mossa, az én néhai sógorom sírja pedig üres – akkor ki fekszik most a királyi kriptában, hol a király holtteste és vajon tényleg olyan hibbant-e a fia, ahogy beszélük?

A HERCEG Ezt elmondanád a törvény előtt is?

ÖREG SÍRÁSÓ Én sem hibbantam meg, kérem! Menjünk, mert vészesen alkonyodik!

A HERCEG Az apám iránti szeretetből sem tanúskodnál?
ÖREG SÍRÁSÓ Őszintén? Én felséged édesapját csak a mostani királyhoz képest szeretem, a maga idejében – ahogy nálunk mondják – féláron is eltemettem volna. *(A Herceg elfordul)* Bocsásson meg!

3. RAJNÁLD

Kikötő. Rajnáld érkezik feldúltan, Polonius a nyomában.

Rá akar erőltetni egy kopott, bélelt mellényt, dulakodnak. Rajnáld kitepi magát a kezéből és elszalad

POLONIUS Állj már meg, az istenedet! Rajnáld! Ne kelljen túlordítanom a tengert!

RAJNÁLD Hiába, uram! Nem és nem! *(Földhöz vágja a mellényt)*

POLONIUS Állj meg...Értsünk szót!

RAJNÁLD Nem érti, hogy nem! Szó sem lehet róla!

POLONIUS Ezért vakartalak ki a koszból? Ma is a tehén farát kaparnád, ha nem figyelek fel rád...

RAJNÁLD Inkább az anyámra, mondja úgy! Azt hiszi, nem tudom!

POLONIUS Te, szégyentelen! Édes fiamként szerettelek, és ez a hála! No, add ide azt a mellényt! Végeztünk egymással! *(Dühében nemcsak a mellényt veszi vissza, hanem lerángatja róla az inget, libériát. Dühödten tépi, üti, rugdossa Rajnáldot)* Menj a fenébe! Te júdás! Kerítek mást helyetted! Tudod, hány fölösleges ember van az utcán! Ezrivel, akik egy kis pénzért bármire hajlandók...

RAJNÁLD *(már szinte sír)* Hát épp erről beszélek, uram! – Ma, amikor egy pár cipőért embert ölnek, maga nekieresztene engem százezer tallérral az országútnak!

POLONIUS És?! Ki tud róla? Senki... Mi ez? Egy kopott rossz mellény... nem csörög, nem zörög...

RAJNÁLD Ne csinálja uram! A szememből meglátszik, hogy egy vagyon van nálam...

POLONIUS Hát persze – mert félsz!

RAJNÁLD Már hogyne félnék! Becsukom a szemem, és máris látom magam az árokparton, átvágott torokkal! Hát hogy az istenbe ne félnék! De magát sem értem, uram! Ekkora pénzt kockáztat – bagóért? Hiszen ötven tallérért egy tucat fegyverest fogad mellém, akik az apjukat is megölnék...

POLONIUS *(ijedten körülnéz)* Pszt! Elhallgass te! – Tucatnyi fegyveres?! Még csak az hiányzott!

RAJNÁLD Miért?

POLONIUS Ezt senki más nem tudhatja, csak te meg én!

RAJNÁLD *(győztesen)* Na, látja, csak kiugrott az a nyúl a bokorból!

POLONIUS Miféle nyúl?!

RAJNÁLD Hát az, hogy ez afféle titkos... sötét dolog!

POLONIUS Halkabban... az istenedet!

RAJNÁLD *(suttog)* De akkor maga is ígérjen valami ehhez fogható jutalmat! Hogy az lebegjen előttem, ne az átvágott torkom!

POLONIUS Jó, jó! Majd megbeszéljük! Előbb a megbízatás! Keresd meg a fiamat... és mondd meg neki... de négy szemközt, senki más ne hallja, hogy „Itt az idő!” Az udvarban napról-napra nő a káosz: jelenleg sem királya, sem trónutódja nincs az országnak! Egy szó, mint száz, megmentőre vár Dánia... egy fiatal, romlatlan erőre, ki törvényesen, az újabb káoszt kerülve az emberek élére állna!

RAJNÁLD Tyhű, uram! Hogy ez mennyire így van! A hideg is végigfut a hátamon... Az kéne bizony: egy fiatal vezér!

POLONIUS Na, látod, hogy jó lóra tettél! Te, kapzsi, te! Szóval egy új, fiatal király, de törvényes módon, mert a ferde utakat nem szeretem! Lássuk csak Ád 1/ A király még nincs felszentelve, tehát még nem király. Ád 2/ A trónörökös pedig nem is lesz az, hiszen szemlátomást beteg. Viszont, ha sikerülne őt a lányommal összehoznom, így oldalágon a mi családunk is bekerül a trón várományosai közé...

RAJNÁLD A mindent! Ki se néztem volna magából: „Oldalágon, a felszenteletlen mellett beleülni”. Ez igen! *(Izgalomba jön)* És a pénz? Annak mi a dolga!

POLONIUS Ja, a lényeg! Ott a norvégoknál olcsó az élet, öt-hatezer fegyveres is kitelik ebből a mellényből! Fogadja fel őket, ügyesen, titokban, és álljon minden készen... a hegyek között!

RAJNÁLD *(őszinte döbbenettel)* Norvégokkal, uram? De hisz ez... ez hazaárulás!

POLONIUS Nem az! Dehogy... ha önös érdek állna mögötte, úgy igen! De most... épp ellenkezőleg, ez a hazaszeretet! *(Kitör belőle az utóbbi másfél-két év szorongása)* Én nem akarok még egy királyváltást megélni! Országot felforgatni, új szeleket figyelni! Elég volt! Nyugodt öregkort, biztonságot, hatalmat akarok! Érted már!? Érted! *(Annyira felzaklatja magát, hogy bele kell kapaszkodnia Rajnáldba, másképp összeesne)* Hogy kifulladtam... Már nincs sok hátra! *(Leül a kőre)* Na, menj, siess!

RAJNÁLD És ha sikerrel járnék...

POLONIUS A fizetésről majd utána! Mondtam már!

RAJNÁLD Csak annyit kérek, hogy vegyen a nevére! Mégiscsak a fia vagyok, bal-kézről... Nem bánja meg!

POLONIUS Majd meglátom, hogy mennyire bízhatok benned!

RAJNÁLD Százszázalékosan! Hiszen látja – ez a mellény, meg ez az oldalági dolog – ez sokat megérne, ha jó fülekbe jut...

POLONIUS *(rémülten)* Mit mondasz?

RAJNÁLD Csak azt, hogy vegyen a nevére... Na!

POLONIUS Mit na?

RAJNÁLD Hát nem ad kezet?
POLONIUS *(kelletlenül belecsap)* Jó, legyen! Viseld a nevem! És járj szerencsével!
Rajnáld felölti a mellényt, és el. Polonius hosszan néz utána
Mindenütt a haszonlesés! Mi lesz így velünk, uram?

4. PRÓBA

Trónterem.

Guilden egy szűk kis utazóládán kucorogva aludni próbál. Rosen a királyi trónon ül, vizes zsebkendővel a fején és nagyon ingerült.

ROSEN Gondoltad volna, hogy egy szép napon ide jutunk!?
GUILDEN *(behunyt szemmel)* Hova?
ROSEN Hogy ennyire semmibe vegyenek! Már szinte fáj, annyira nem létezőnk...
GUILDEN Miért nem alszol inkább?
ROSEN Téged nem idegesít, hogy itt ülsz, és nem létezel!
GUILDEN Létezem én... Már hogyan léteznék!
ROSEN Kinek?!... Senkinek! Iderángatnak lóhalálában, aztán kiderül, hogy az ég világán senkinek se kellünk... Se barátja, se ellensége nem vagyunk már senkinek!

Kivágódik az ajtó. Félig királynő-jelmezben, félig meztelenül berobog a Tragika, fuldoklik a dühtől

TRAGIKA Ez nem igaz! Hát mit képzelsz magáról? *(Fújtat, leül, felugrik)* Nem, ez egyszerűen képtelenség! *(A példányra)* Megyek, és a pofájába vágom! Játssza el az édesanyjával! *(Visszamegy)*
GUILDEN Látod, másnak sem könnyű!
ROSEN Mi történhetett? *(Az ajtóhoz indul)* Benézek egy kicsit...
GUILDEN Ne üsd bele az orrod!

Megint kivágódik az ajtó. Érkezik a Tragika, nyomában üvöltve a Komikus. A kicsapódó ajtó beveri Rosen orrát, egész jelenet alatt a vérzést próbálja elállítani. Guilden kuncog

ROSEN A fenébe! Én már vérzek is!
KOMIKUS *(tombol)* A hisztis mindenedet, Grete! Miért nem bírod visszafogni magad!
TRAGIKA Velem ezt nem lehet csinálni! Fát vághattok a hátamon, de hogy engem kiejtésből vizsgáztasson valaki, azt nem! Hogy egy ilyen alamuszi, halk szavú – a felét nem értem, amit mond – engem percenként leállítson, hogy így ejtsem, úgy ejtsem, „lebegve a nyelven” – hát pillangó vagyok én?! Meg hogy „leheljem a szót” – Ha én itt lehelgetni kezdek a szavakat, egy árva kukkot sem fogtok hallani, de nem ám! Meg hogy ne gesztikuláljak a kezemmel, „ne fűrészeljem a levegőt”! Hát mit csináljak, álljak, mint egy pingvin?! *(Játssza is, mereven, mint egy pingvin jön-megy, leheli a szavakat lebegve a nyelven)*

KOMIKUS Elég! Azért fizetnek, hogy behúzd a farkad és kussolj! Bármit mond, te mosolyogsz: „Igen, Herceg úr, hogyne Herceg úr!” – Magadban meg azt gondolsz, amit akarsz! – Na, egy-kettő, szedd össze magad és indíts! Ne jöjjenek még egyszer utánad!

Kimennek. Tragika ott felejtí a példányát. Guilden belelapoz

GUILDEN Nézd csak: ez nem a Herceg írása?

ROSEN De... *(Olvasza)* Király, királynő... Ravatal! Helyben vagyunk!

TRAGIKA *(visszajön)* Bocsánat. Itt felejtettem a szöveget...

GUILDEN Miféle darab ez?

TRAGIKA Szar! Se egy helyzet, se egy poén, csak kisírt arccal, nőiesen rohangálok fel s alá egy hulla körül...

GUILDEN Akkor miért éppen ezt játsszák?

TRAGIKA Na, jópofa alak maga! Mert a királyfi írta, anyuka szeme fénye – azt mondták, ki tudja milyen nagy koponya, száz éve tanul már a németeknél, aztán, tessék, egyik elcsábítja a másik nőjét, megmérgezi és vége! Se egy intrika, se egy karakter, mérget neki, felakad a szeme, és mi csókolózunk, mint két kiskamasz. *(Sírni kezd)* Negyvenéves koromban itt tartok: a férjemet, tudják – az Öreg színészt megütötte a guta – azt is viszem a hátamon, mint egy keresztet, ez a vadállat *(A Komikus)* meg állandóan rám akar mászni, mivel hogy ő ad kenyeret – Ez az alamuszi Herceg meg egész délelőtt ordít velem, hogy rendesen csókolózzak „Mohón, mintha nem kapnék levegőt!”... mondom neki, jöjjön már fel, legyen szíves és mutassa meg, hogyan csókoljam mohón és nőiesen ezt a bűzbarlangot! Erre meg az Öreg kezdett ordítani velem, a férjem... *(Szélütötte modorban)* hogy „ne gúnyolódj a herceggel, te ringyó”... mint a pulyka úgy beszél, glu-glu-glu! – szavát se érteni...

Komikus jön, sötétén, némán

Mi van, Bólogató János? Te se bírod már?

KOMIKUS Valami nem tiszta itt! Bejött az a kövér öreg, aki mindig egyhelyben siet, és megkérdezte, hogy mit próbálunk? Meg, hogy a király tud-e róla? – Miért kéne tudnia – gondoltam – majd megnézi este, nem? – De a Herceg nagyon ideges lett, kizavarta az öreget... és odaállított egy embert az ajtóhoz, nehogy hallgatózzék! – Nem tetszik ez nekem...

ROSEN Én se lennék nyugodt a maga helyében! Ez a darab is...

GUILDEN *(kárörömmel)* Halottas háznál, friss esküvő után... – furcsa téma, nem?

TRAGIKA *(döbbenet)* Hát ez az... Éreztem én, hogy olyan ismerős!

KOMIKUS *(majd szétveti a düh)* Az istenit! Hónapokon át semmi... most végre bejön egy zsírosabb munka... és akkor tessék! – Hogy az ördög rogyassza rájuk az eget!

TRAGIKA Nyugodj meg! Nem lesz semmi baj... elmondjuk a szöveget, szóról szóra... ahogy le van írva... – abból nem lehet baj... nem igaz?

Rosen bólogat, Guilden nemet int. Vigyorognak

HORATIO *(jön, nagyon dühös)* Ne mászkáljanak el folyton, kérem! Mindjárt kezdés van! És maguk itt... tollázkodnak! Na, egy-kettő, öltözzenek! *(Behúzza a nagy mályva-függönyt, odaállítja elé a fuvalást)* Játsszál itt, amíg szólok!

Claudius érkezik Gertruddal – mögötte az udvar.

A szolgák fáklyákat, székeket hoznak

CLAUDIUS Bejöhetünk? – Hol lesz a játék? Hova ülünk? Merre nézzünk?

HORATIO Ide tessék... sorba, körbe, egymás mellé...

Mindenki elhelyezkedik, szól a zene. Nézőtéri láz, mocorgás. Horatio kiküldi a fáklyásokat. Sötét

5. SZÍNJÁTÉK

Csend. A Herceg kilép a függöny elé, arca nagyon sápadt, feszült.

A HERCEG Kétszázezer év múlva... minden befejezi a körforgását, minden élet meghal és kihuny. Nem marad más, csak a végtelen tér, sötéten, torzan, csillagok nélkül... és mi... akik most gyűlölve gyűlöljük egymást, halott közömbös anyagként fogunk keringeni... S ahol egykor gonoszt terelő szívünk dobogott, már csak holmi ritka pára, por és a végtelen hideg hallgat. Hogyne kapkodnánk hát két kézzel az élvezetek és gyönyörök után ebben a szűk szüpercegésben, ami élünk adatott...

POLONIUS *(halkan)* Mit mond? Zokszó, percek és... mi még?

CLAUDIUS Szűk szüpercegés! Az élet...

POLONIUS Jaj, hogy rövid! Értem!

HORATIO Pszt!

A HERCEG *(kivárja)* A darab egy emberről szól, kinek amúgy is rövid életéből néhány évet egy asszony miatt lecsíptek. Az asszony, a Királynő, nem fiatal már, de tüzes – a gyilkos pedig nem más, mint ezen király öccse – a neve Titus! Kezdődjék a darab a végén. Íme, a király teste – majd meglátjuk, hogy élő vagy halott – a ravatalán fekszik! – Lássuk most a gyászmenetet... amikor „szerettei”, mint egy vőlegényt... végső nyughelyére kísérik a felvirágozott halottat... *(A zenész játszani kezdi a siratót)* Énekeljék önök is... Velünk együtt... a siratót, amellyel apámat, a Királyt kísérték... Énekeljenek!

A nézők akadozva, bátortalanul énekelni kezdenek.

Szétnyílik a függöny, bevonul a színpadi gyászmenet. A katafalk két oldalán a Komikus-király és a Tragika-királynő vonulnak teli szájjal énekelve, zsíros, vastag gyertyával a kezükben.

Kettőjük között habzó virágok között domborodik a halotti páncél.

A közönség hangosan felmorajlik, amikor megpillantják a színpadon az öreg Király „vázát” – virágok és gyertyák között, éppen úgy, mint annak idején.

OPHÉLIA Jézus segíts! A Király!

POLONIUS Urunk páncélja, akármilyen legyenek! *(Feláll, teljesen feldúlva)* De királyfi!... Nem szégyelli magát! Fényt! Gyűjtsák meg a fényeket! Hé! Függyönt! Függyönt!

HORATIO Csend! Üljön le!

POLONIUS Micsoda gyalázat! Drága Királyunk páncélját holmi ripacsériának díszletül!

CLAUDIUS *(Poloniusnak)* Elég! Hallgass már! *(A Hercegnek)* Folytassuk!

A HERCEG *(előlép a ravatal mögül – alig bír megszólalni)* Mint mondtam... furcsa darab ez... nem előre halad, hanem hátra, mint a rák. Itt kezdődik a ravatalnál, a halott lábainál. Aztán jön a gyászmenet, mely ide kísérte... *(Hangja megremeg)* majd a halál pillanata... az utolsó percek – mikor, ki, hogyan? Szépen kiterítve!

Hangja elcsuklik, érezni, hogy belül már zokog, hogy nem fogja tudni végigcsinálni „apja” temetését. Horatio odalép mellé: „Szedd össze magad!” – súgja.

A HERCEG Most a Királynőt... és a gyászoló öcsöt figyeljék... Tessék! Rajta! Színészek! *A gyászdal hallgat – a nézőtéren zavart csend, fészkelődés.*

A két színész bizonytalanul áll a ravatal előtt, lassan, tétován megsimogatják egymást – kikinéznak a publikumra – majd egy kénytelen csók, egy suta ölekezés jelzése

A HERCEG *(súgja a Tragikának)* Szorítsd magadhoz, az ördögbe! Mohóbban, hevesebben, vággyal...

A Tragika kelletlenül mímeli a kéjt

GERTRUD Én ezt nem nézem tovább! Menjünk innen...

A HERCEG *(Ráüvölt)* Ül vissza! Nektek játsszunk, anyám! *(A színészeknek)* Öleld meg, Királynő! Tapadj rá, csókold, harapd, kívánd! *(Felrohan a színpadra)* Még! Még! Hevesebben! Ez semmi! Csókold meg rendesen, te ringyó! Még! MÉG!

Az Öreg Színész, a „hulla” lassan megmozdul, hörögni kezd a páncélban – a Korpusz nehéz asztmás lélegzésével nyöszörgi: „Vizet! Vizet!” Morbid és képtelenül torz az egész.

Valaki felröhög a nézőtéren

POLONIUS Micsoda disznóság! Mindjárt elhányom magam... Ophélia, gyerünk innen! Engedjenek ki!

A HERCEG *(ráordít)* Csend! Üljön le! *(Visszalöki Poloniust a székbe, majd a Tragikához rohan, őrvöng)* Szenvedéllyel csókold, te átkozott! Ne kéreld magad! Mohóbban, lázasabban! *(A közönséghez)* A Király kezét figyeljétek! A kéz, amely nemrég még bátyja szemét fogta le – most az özvegy izzadt mellét markolássa! *(Claudiusnak)* Tetszik, bátyám!? Tetszik!? Nézd ezt a testet! Ezt a fehér húst... embert öltek érte! – Tessék! Nézd!

És mint annak idején Claudius Ophéliáról, lehasítja a Tragikáról a ruhát. Iszonyatos fel-fordulás tör ki, aki él: ordít, röhög, tapsol, hadonász

HORATIO *(lefogja a Herceget)* Csillapodj! Édes emberem! Csillapodj!

TRAGIKA *(visítva félmeztelenül rohan körbe a ravatal körül)* Segítség! Megőrült! Szedjék le rólam! Segítség!

KOMIKUS Az ördögbe! Nyughass már! Ne vonyíts a fülembe, Grete! *(Berángatja a ravatal mögé a vadul rugdalózó nőt)*

POLONIUS Mint az állatok! Micsoda szégyen!

GERTRUD Én ezt nem nézem tovább... *(Elindul kifele, a Herceg elébe áll)*

A HERCEG Nem mersz szembenézni, mi? Rohansz, bujkálsz, menekülsz!

GERTRUD Nagyon kivetköztél magadból, fiam!

HORATIO Üljenek vissza! *(A betóduló szolgálkhoz)* Vigyék ki a fáklyákat! Csend! Üljenek le!

POLONIUS Engedjenek ki!

CLAUDIUS *(ordít)* ELÉG! *(Mindenki elnémul, csend – csak a Tragika zokog a ravatal mögött)* – Nyugalom, hölgyeim és uraim, nyugalom! – Amondó vagyok, nézzük végig az előadást... hiszen nem történt semmi... egy-két szerencsétlen párhuzam a mi életünkkel... – De ha minket nem sért, önöket se bántsa! *(A Színészekhez)* – Folytassák, kérem! Gyere, királynőm, ülj vissza mellém!

Elővesz egy aranyat, odadobja a Tragikának

Asszonyom, fogja: a látványért! Szeretjük az érett testeket!

TRAGIKA *(a ravatal mögött keservesen, csillapíthatatlanul zokog – érezni, hogy nála már betelt a mai pohár)* Így megalázni, kigúnyolni az embert... És még pénzt is dobálnak a meztelen hátsómért...

CLAUDIUS *(A Hercegnek)* Nos? Mi lesz?

A HERCEG *(A Tragikának)* Szedje össze magát, kérem! Folytatjuk!

TRAGIKA *(zokogva kijön a ravatal mögül, még mindig félmeztelen, de nem érdekli)* Mit folytassunk, mi? Hát mi értelme van ennek az ízléstelenségnek?! Egy ravatal előtt csókolózni, miközben a mérgezett hulla él... miféle hülyeség ez?!

ÖREG SZÍNÉSZ *(mint férj, bentről a páncélból)* Kapd össze magad, Grete! Kapd össze, mert kijövök és szétmázolom a képedet!

Az indulattól még toppant is, a páncél vészesen meginog a ravatalon

TRAGIKA Te meg ne parancsolgass nekem! Hát mi vagyok én, a kapcarongyod!? Ez itt *(a Herceg)* ordítzik velem, hogy csókolózzak, mint egy nő, ez a szatír *(a Komikus)* meg ha csak teheti a nyelvét gyümészkei belém, én meg ezzel az öreg kóróval, mint egy Szűz Mária – hát ki bírja ezt ki! *(a páncélban)* Mióta nem volt asszonyi örömem, mi?! Öt éve, hat éve, nyolc éve?! *(a Hercegnek)* Akkor mi a fenéből csókolózzak oly veszettül az élő hullád előtt...

ÖREG SZÍNÉSZ *(tombol bent a páncélban, mint a Bádogember)* A szöveget mondd, Grete, mert széthasítalak!

TRAGIKA Te meg ne pattogj ott bent a tokban! Nézzünk oda, hányini jár belé a lélek, aztán még ő ordítzik! *(Beszól a sisakrostélyon)* Mi van?! Attól vagy úgy oda, hogy végre közönséged van... Vén ripacs! Látták volna, hogy kigyúlt a próbán, valósággal lánggra lobbant, és csak mondta, mondta ezt a süket

szöveget, mint egy isten... mint egy félisten, mert annyi esze van! A végén majd újra megüti a guta, szépen lebénul a másik felére is, moshatom, amíg élek a szaros gatyáit, mert nem zár neki rendesen... Mért pont az alfelébe ütött a guta, mért nem a fejébe, akkor legalább nyugtom lenne! De az agya ép, mint a tojás! És akkor tessék, csókolózz Grete, táncolj Grete, dalolj Grete, légy nőies!

Itt már nagyon röhög mindenki, Claudius a térdét csapkodja, még Ophélia is ciripel a maga kis szemérmes női humorával, Rosen visít, Guilden nyerít. Még a fáklyahordók is betódulnak.

Egyedül a Herceg nézni némán, kétségbeesetten a röhögésorkánt.

CLAUDIUS Erre muszáj inni valamit! Művészurak, asszonyom szabad egy itálra! Szünet, uraim! Szünet! Utána folytatjuk! *(Kiözönlök a nép, röhögve, kommentálva)* Ez isteni volt!

KOMIKUS *(elkapja a Tragikát, a fülébe súgja, susogja)* Gyere, igyunk mi is egyet! Ne duzzogj már, Grete! Mindig mondom neked, minek szenvedni? *(A páncél felé int)* Gyere – most jó helyen van! No, gyere már! Olyan jó volt megfogni a segged... *(Együtt kimennek)*

6. NYÍLT KÁRTYÁK

A közönség elvonult, üres székek mindenütt.

A Herceg a ravatal mellett ül, magába roskadva. Gertrud szótlanul nézi a fiát. Horatio a kezébe adja a Korpusz szavait feljegyző füzetet.

HORATIO Egy haldokló szavai! Nem is oly régiek...

Gertrud belenéz – arca elsápad.

Ledobja a füzetet, szó nélkül elindul kifelé. Horatio az útjába áll

Nem mond semmit, asszonyom?

GERTRUD *(riadtan)* Ki vagy te, hogy ezt kérdezed...

HORATIO Én ápoltam a férjét... a halála után.

GERTRUD *(hazudik és tudja)* Férjem régóta halott.

HORATIO Tegnapelőtt temettük el.

GERTRUD Rég meghalt! Három hónapja. Nagyon rég.

HORATIO A ravatalon még élt. Én gondoztam. Iszonyú kínok közt halt meg... mert az a méreg, asszonyom...

GERTRUD Rákban halt meg! A kezeim között... Én mosdottam, öltöztettem...

HORATIO Nem mosdatta senki, kerti rongyaiban volt...

Gertrud nem néz senkire, arca halottsápadt, egész teste remeg

GERTRUD Én... Egyedül én... Nem engedett senkit közel magához... az utolsó percig! Iszonyú volt!

HORATIO Senki! Nem gondozta senki... itt hörgött, nyöszörgött a virágaitok között!

A HERCEG *(nem bírja tovább – durván ellöki anyjától Horatiót)* Elég! Hagyd békén!

Gertrud belekapaszkodik a fiába, görcsösen ölelik, szorítják egymást. Léptek kintről.

CLAUDIUS *(belép)* Itt vagy? *(Csend)* Vártalak...

GERTRUD Maradtam egy kicsit... *(indul kifelé, elhalad a király mellett)*

CLAUDIUS Gertrúd! Nézz rám!

GERTRUD *(kitér)* Ne maradjatok sokáig! Késő van! *(Kimegy)*

Claudius iszonyúan ideges, nem láttuk még ilyennek

A HERCEG Úgy tűnik, a királynő megértette az előadást...

CLAUDIUS Én is! Minden szavát!

A HERCEG Vagyis... akkor... igaz, hogy...

CLAUDIUS Igen! Megöltem! – És?! Miért nem mondod a szemembe?! Megöltem! – De miért kell ezt egy szélütötte bohóccal és két szálnalmas ripaccsal előadni, hogy az oldalam is fáj a röhögéstől... Miért! *(Ordít)* Tessék! Megöltem!? És?

A HERCEG *(döbbenten)* És... és... és most mit akarsz?

CLAUDIUS Én?!

A HERCEG Te...

CLAUDIUS Hogy mit akarok?

A HERCEG Igen... olyan lázban vagy... hogy... úgy ordítasz itt... mintha... tudomisen...

CLAUDIUS Ne dadogj össze-vissza! Mi szeretnél...

HORATIO *(közbevág)* Nem lehet ennyire cinikus, uram!

CLAUDIUS Meddig lábatlankodsz még itt, mi!? Azt akarod, hogy felfeszítselek a bátyám sírja fölé, te nyomorult!

Feldönti, és a lábánál fogva brutálisan kirángatja a teremből

HORATIO Segítség! Mire vársz, az istenedet! Segíts!

Döngve becsapódik mögötte az ajtó. Claudius visszajön – hangja fojtott, rekedt, mintha valami marná, szorítaná a torkát.

CLAUDIUS Ide figyelj... Beszéljünk nyíltan! – Én nem fogom... sem megmagyarázni, sem... mentegetni... és soha, semmilyen formában... sem veled... sem az anyáddal megbeszélni... hogy miért tettem. *(Ordít)* Ez az én dolgom! Érted!?... Semmi közötök hozzá! – Viszont... ha úgy érzed... hogy nem bírod tovább nézni... hogy én élek... *(Itt már majdnem elsírja magát)* – míg apád... az én bátyám halott... Tessék! Itt vagyok... a kisujjamat sem fogom mozdítani! Esküszöm!

A Herceg bénán, szinte ostobán áll nagybátyja előtt. Kezében apja halotti töre – tehetetlenül nézi Claudius. Csend.

Akkor elmehetek?... Végeztünk?

A HERCEG Nem... Állj meg... *(Belekapaszkodik – mozdulata görcs és kétségbeesés – felkapja a földről a füzetet)* Látod ezt?! Apám szavai! Minden... amit a halála után mondott! A mérgezés, a vérfertőzés, anyám nyögése, az ácsok csattogása! Minden! Az egész vérvád! *(Ordít)* Rád fogom sütni az egész világ előtt: Gyilkos! Aljas, alattomos gyilkos! Gyilkos! Gyilkos!

Claudius rezzenéstelen arccal nézi

CLAUDIUS Nem vitatkozom. Próbáld meg! *(Kikiált)* Polonius! *(Hangosabban)* Polonius! Ne játsszuk ezt!

POLONIUS Szólítottál, uram? Erre jártam... és mintha a nevemet...

CLAUDIUS Itt ez a füzet! Öcsénk adta! Az apja halála utáni szavak... Jól hallottad! A halál utániak... Tedd közzé őket! Hadd olvassák! Egy halott szavai!

A HERCEG *(odasúgja)* Gyilkos... Gyilkos... *(és végig, amíg Claudius beszél – halkan, folyamatosan, suttogva beszúrja a szavai közé)* Gyilkos... Gyilkos...

CLAUDIUS *(fenyegetően)* Mondtam már: tedd a dolgod, vagy szállj le rólam! Megértetted!? Na, tűnj el! Hess, te bögöly! Hess!

A HERCEG *(kitér előle)* Gyilkos...

CLAUDIUS *(Poloniusnak)* Szóval nyomtassátok ki... És mivel drága öcsénk kedély-állapota...

A HERCEG Gyilkos...

CLAUDIUS ...sajnos, nem javulni, de romlani látszik – kéretem az érseket! Vasárnap délben királlyá szenteltetem magam.

POLONIUS *(rémülten)* Királlyá!... De hát ez... ez képtelenség, uram...

A HERCEG Gyilkos...

CLAUDIUS Délben koronázás! Előtte pedig dús, gazdag reggelit akarok! Nevezzük koronázási früstüknek!

POLONIUS *(egyre nagyobb pánikban)* De most... A gyászév derekán... Királlyá?!... Fontolja meg, felség...

A HERCEG Gyilkos...

CLAUDIUS Gazdag, történelmi reggelit akarok! Kössön ezer szállal a múlthoz – ha már Claudius névvel dán vagyok. *(kimegy)*

Polonius utána – végső kétségbeesésében a király előtt hátrálva – háttal futva, mondja, hadarja érveit – szívszorító reménytelenséggel

POLONIUS Álljon meg!... könnyörgök... ebből lázadás lesz, uram... én ismerem a dánokat... sunyi, alattomos fajta, mint a szél... Mit szólnak a Gentek, Gilfek, Gablerek, Guntramok, Gunthárok, Gudrunok, Gustafsonok... *(lassan elhalkulnak)*

A Páncél megmozdul a ravatalon, lassan a Herceg felé fordítja fejét. A rostélyon kiszűrődő nehéz, szélütötte szavakat alig érteni.

ÖREG SZÍNÉSZ Álljon félre az útjából... higgyen nekem – Veszett vad... az ilyen... nagy bűnű ember... Álljon félre, fiam!

7. FAGY

Norvég medveölő kutyák mélyen zengő csaholása. Közel és távol.

Laertes egy gunyhóban elfagyott lábfejét masszírozza. Szinte sír

LAERTES És ez így marad?! Mindörökre! Ó, Isten! Sántítani fogok! Én, Laertes – a vívó, a táncos, a férfi mostantól sántán bicegek?

ODRÚN Nem akarom áztatni, uram, de sajnos fájni is fog! És ha nem kenegeti, csak siratja, még el is üszkösödhet! Az elfagyott lábbal nem lehet játszani... Na, hadd kenjem be!

LAERTES Mi ez a бүdös! Bálnaizzadság?

SZÁZADOS Ne szidjon mindent, uram! A lába is ezért fagyott el. Adtam a medvebőr-csúszkát? Adtam! De maga randának találta. A kis báli cipőjében, meg tessék!

LAERTES Ez a rengeteg norvég élet-bölcsesség! Aztán itt éltek szárított tehénszaron...

ODRÚN Ha rám hallgatott volna, most lenne két ép lába! Minek mentünk a hegyek közé? Mondtam, hogy az ifjabb Fortinbrast úgysem találjuk meg! Ha nem akarják, nincs!

LAERTES És az öreg király!? A haldokló! Azt csak nem hurcolják magukkal a gleccseren!

ODRÚN Az öreg már két éve halott, uram! Csak nem mondják. Minek? Olyan, mintha volna!

LAERTES *(döbbsenten)* Micsoda?! Már két éve halott?! Te sunyi disznó, te!

Ökölrel Odrún arcába vágna, de ahogy megmozdul, belehasít a fájdalom

ODRÚN Nyugodjon meg! *(Visszafektetni az ágyba)*

LAERTES És a levelek, hogy személyesen találkoztam vele és a többi!?

ODRÚN Írja továbbra is azt! Nem mindegy?

LAERTES *(szinte sír)* Ó, ha egyszer végre hazamehetnék

ODRÚN Van még valami, uram! Levele jött. Egy földije hozta...

LAERTES Na végre! Egy ember! Egy dán! – Hol van? Engedd be, gyorsan,

ODRÚN Attól félek, nem vett túl jó fényt ránk... De az az igazság, hogy már nem él. Átvágott torokkal találták az árokban fél nap járásra. Alighanem a cipőjéért... Hiszen látja, egy jó bakancs maga az élet! Igazán sajnálom! *(Kiszól)* Hozzák be!

Két katona behozza Rajnáld véres torkú, mezítlás testét.

A mellény és minden más érintetlen rajta. Csak a torka és a lába.

ODRÚN Kezében volt ez a levél, a húga írta! Tessék!

LAERTES Szegény Rajnáld! Apám titkos fia volt. Temessék el tisztességgel!

KATONA *(Odrúnhoz)* Herre, far jeg ta hans klaer? Det var jo meg som fant ham?

ODRÚN Azt kérdi, hogy a ruháit szétszthatják-e, uram?

LAERTES Hát meztelenül földelnétek el! Micsoda barbárok, istenem! – Nem! Egy gombot se vehettek le róla! Sőt, itt a cipőm, ezt húzzák a lábára! – Mint az állatok!

ODRÚN Uram! Mondok én magának valamit! Bejárta az egész országot, látott mindent, alaposan kiismert bennünket. Nyomorult földönfutók vagyunk! Ugyan mivel fenyegetnék mi a fényes dán armadát?! A lengyelek ugyanolyan nyomorultak, mint mi! Velük, nagy túlerő esetén elbírunk! Hadd keljünk át végre az öresundi szoroson... Írja meg ezt a királynak, és kész, megszabadult tőlünk! A húga is várja... Látom a szemén, hogy gyötri a honvágy! Na, hozzam az írószereket!?

Kutyák kietlen csaholása, sötét.

8. A HÁLÓSZOBÁBAN

Alkony.

Gertrúd az ágyban maszkol. Arcán vastag, fehér krém, mint a szemfedél. Ophélia nézi.

OPHÉLIA Olyan különös, amióta magával vagyok, sokszor úgy gondolok rá, mint az anyja: „Hol van? Nem fázik? Evett-e rendesen?” Ilyesmi...

GERTRUD Ne beszéljünk róla!

OPHÉLIA Igen... értem... *(indul)* Jó éjszakát... királynő...

GERTRUD *(ijedten)* Maradj itt... Aludj velem...

OPHÉLIA Jó... nem bánom!

Boldogan kibújik a ruhájából, és bevaccol az ágyba.

Hallgatnak, csend – Ophélia felkönyökölve nézi a királynőt.

Olyan szép maga, amikor nem beszél. *(nevet)* De buta vagyok! Persze, máskor is szép, de néha úgy belefeledkezem magába, csak nézem és várom, hogy megszólaljon... hogy szóra nyissa az ajkát! Őt is így tudom nézni órákon át! Megfigyeltem, mind a kettőjüknek van itt egy kis ideg vagy mi?... Odatehetem a kezem? Ez itt... és amikor szólni készülnek, ez finoman lüktetni kezd – le, fel... *(Hirtelen elkomorul)*... mint gyerekkoromban – amikor kitéptük a kaszáspók lábát, az lüktetett így. „Kasza te, kasza te, ring a hóhér kötele” – ezt énekeltük, az meg szegény hosszan kaszált a kitépett lábával... *(Sírva fakad)* A gyerekek olyan könnyen megoldanák ezt az egészet... nem tennének tönkre ennyi embert! Kitépnék a lábát, és „Király te, király te, ring a hóhér kötele!” – *(Kétségbeesetten zokog, belefúrja fejét a párnába)* – Úgy gyűlölöm! Úgy gyűlölöm! Legszívesebben belevágnám az ollót az arcába...

CLAUDIUS *(bejön)* Mi történt? Miért sír?

GERTRUD Nagyon megviselte... Hadd aludjon itt!

CLAUDIUS Ma is? Tegnap is... Meddig még?

GERTRUD Ma utoljára.

CLAUDIUS Ahogy akarsz... Legalább én is kiállok magam. *(Leül az ágy szélére, nézi a nőt)* Gertrud! Leszünk mi még úgy, mint rége?

GERTRUD Hogy szeretlek-e?

CLAUDIUS Igen.

GERTRUD *(komolyan)* Ha nem, felkötném magam.

CLAUDIUS Mindig csak ilyeneket mondj! *(Keze lassan becsúszik a takaró alá)* Úgy megcsókolnálak... Pedig hideg vagy... Mindened hideg, ami kilátszik a takaró alól: a kezed, szemed, arcod. De itt bent, a sötétben forró minden... Úgy befeküdne most közéd!

OPHÉLIA *(a Királynénak)* Szégyellje magát! *(Kimászik az ágyból, arca lángol. Felkapja a ruháit)* Nem maradok... Egy percre sem! Szégyellje magát! *(Kirohan)*

CLAUDIUS Elment a kislány...

GERTRUD Claude! Most nem akarok beszélni...

CLAUDIUS Tudod, hogy az ellenállás mindig felizgat!

Játékosan simogatni, vetkőztetni kezdi a nőt

GERTRUD Megölsz, ha most rajtam kedvedet töltöd!

CLAUDIUS *(elengedi)* Jó! Én várok... Jó éjszakát! *(Elindul kifelé, de szinte azonnal vissza is fordul. Keményen)* Gertrud! Ami fele most tartunk, az a semmi! Érted?! Maga a Semmi! – Ezt akarsz?!

GERTRUD *(szinte csak magának)* Nem tudok mást tenni...

CLAUDIUS Eh! Fogok én neked könyörögni! Ha meguntad egyedül... holnap délután koronáznak, a dombon megtalálsz! *(Kimegy)*

GERTRUD *(felül az ágyban, mint kislánykorában)* „Üdvözlégy Mária... malaszttal teljes... áldott vagy te... az asszonyok között”... Nem megy... Nem megy... Hiszen értem tette...

Sötét. Ave Maria

9. KÉT HALÁL

Régi könyvtár.

A Herceg az üres ravatal lábánál ül. Horatio bizonytalan mozdulatokkal, szemmel láthatóan részegen próbálja összerakni az Öreg Király páncélját. Nem először. Amikor egy gonddal odaillesztett vállizület megint leesik, botot ragad, és kétségbeesett dühvel szétveri a félig kész alakot.

HORATIO Ezt is... ezt is én rakjam össze helyetted!

Herceg értetlenül nézi

Igen, részeg vagyok. DE!!! Fegyelmezett! Mint te! *(Megáll előtte mereven)*
Jön, hogy összehányjam magam, a világ össze-vissza forog velem, de állok,
mint a cövek, rezzenéstelen arccal, és mintha mi sem történt volna: „Nos, mi
újság? Meglesz a koronázás, hercegem?”

A HERCEG Nem akarom megölni.

HORATIO *(letérdel hozzá)* Ez az ember téged mindenedből kiforgatott.

A HERCEG Ne kezdjük megint előlről!

HORATIO ...elvette apádat, anyádat, országodat...

A HERCEG NEM! Értsd meg! Nem!

HORATIO Ne fogd le a kezem! Könyörgök! Engedj szabadon... Hadd harapjak bele
ebbe a baromba! *(A páncél roncsai közül előkapja a halotti tórt)* Hadd
forgassam meg benne! A koronázás tiszteletére!

A HERCEG *(nagyon tisztán, határozottan)* Nem akarom megölni... Nem hiszek benne...

HORATIO Miben?

A HERCEG A halálban... hogy akkora büntetés lenne...

HORATIO Nyomorult apád, ha ezt hallaná...

A HERCEG Elég! Meddig hajszoysz még?

Hallgatnak – hosszú csend. Csak két indulat, két lihegés.

A Herceg felveszi a tórt, kihúzza a tokból – nézi a pengét, kíváncsian, szinte vággyal

Ezzel kéne... de nem a bátyámba... nem! – Soha ki nem mászna a halálom
árnyéka alól... nézné anyámat, és én néznék vissza anyám szeméből... hol a
fiam, Claude? Hol a fiam?

HORATIO *(kiveszi kezéből a tórt, visszahajítja a páncél-roncsok közé.)* Bolond vagy?!

A HERCEG Anyám soha nem felejtene el...

HORATIO *(megöleli)* Te teljesen megőrültél! – Hát önként eltakarodnál az útjukból?

A Herceg nem felel – látszik, hogy gondolatban ugyanott, saját halála körül időz.

Ide figyelj! Mondok valamit... Most van a reggeli, ugye? „A koronázási
früstük” *(A zsebéből kis téglét vesz elő)* Nézd ezt! Régi olasz „szer”...
Vízszikkasztó beléndek... apádat is valami ilyesmivel...

A HERCEG Nem... nem akarom!

HORATIO *(lázasan, lelkesen)* De hát nem ölnénk meg... csak majdnem... Hadd érezze,
amit apád érzett...

A HERCEG Teljesen megvadultál... Mint egy eszelős!

HORATIO Kérlek! Egyetlen egyszer! Csak egy kicsit! Csak a halál szelét!

A HERCEG Nem... Ezzel apámon már úgysem...

HORATIO De segítünk magunkon! – Kérlek! Az apád mellett átvirrasztott három
hónapért... Kérlek... *(a választ meg sem várva, kapkodva öltözik)* Ezt a
reggelit nem felejtí el... *(Kirohan)*

A Herceg kihúzza tokjából a törst, simogatja, nézi hűvös pengéjét.

A HERCEG Szinte látom... Áll az oltárnál... haja csillog a szent olajtól... már fején a korona... a dóm tele népekkel, mindenki énekel, szól az orgona... és egyszer csak vad lökdösődés... ijedt arcok törnek át a tömegen... nyomukban terjed, dagad a hír... „Meghalt a Herceg”... „A Herceg halott”... „Ott fekszik egy hatalmas véres tóban... apja törével szúrta le magát!” – „Micsoda? Meghalt a Herceg?” – Meg – ordítják – egy levél volt a kezében: „Apámat megölte, anyámat elvette, és most bűne áldását élvezzi.” – És csend... csend... a szívdobogást is hallani... minden szem a királyt nézi... – „Olyan sápadt vagy, Claude bátyám... mi fáj? Látod, félreálltam az utadból... légy boldog – hosszú, végeláthatatlan életet adjon neked az Ég!” *(Hallgatózik)* Milyen csend van... Biztosan odaért már... és ha odaér, megteszi, gondolkodás nélkül!... Egy mozdulat az egész, mi az?... Ő hányszor megtette apámmal! Ötvenszer, százszor? – Mi ez!? Valaki kiáltott! *(Odarohan az ablakhoz)* Istenem! Megtette! Kész!... *(Feltépi az ablakot, fülel)* Nem... Senki! Nyugalom! Nyugalom! *(Leül, befogja a fülét)* Egyszer úgyis vége lesz! Ki kell várni! Türelem! *(Feszülten ringatózik, mint egy kisgyerek)* Várni kell... Várni... Várni... Nyugalom! Ki kell várni! – *(Hirtelen felugrik)* Nem bírom tovább! *(Kirohan)*

10. A REGGELI

Trónterem.

Aranyba, bordóba, feketébe öltöztetett nagy reggeliző-asztal. Fölötte kiterjesztett szárnyakkal lebeg a dán királyok koronázási palástja. Tizennyolc kiló hímzett brokát, közepén ezüst-szállal áttört gótikus tabló Igazsáájú Szent Erik vértanúságáról. A kép sarkában egy disznó eszi a vértanú karját – nem tudni, hogy vaddisznó, avagy szelíd. Érkezik Claudius és a szűk család.

CLAUDIUS Pompás! Akkor hát lássunk hozzá, uraim! Halok éhen!

ROSEN Türelem. Felség! Előbb a millieu... Az ázsúr! Ahogy rendelte!

Félrehúzódik a bordó tüll, alatta egy C-alakú asztal, pompásan megterítve, ezüstökkel, virágokkal, levegősen. Rosen és Guilden a szertartásmesterek – egymás szavába vágva, szót szóba öltenek

GUILDEN Pillanat, még ne üljenek le! Ha megfigyeli felség, az asztal alakja... egy lefektetett C – Chö vagyis Khö, mint Claudius!

ROSEN Továbbá Claudius, ha felboncoljuk, nem más, mint Khö – laudius. Laudius, mint laudio, laudare, ami latinul ugye dicsőítlek, dicsérlek Khö vagy Chö!

GUILDEN Ezért a római gásztronómia mesgyéjén indultunk el, az úgynevezett konyhalatin mentén...

ROSEN És a Chö vagy Khö dicsérete jegyében állítottuk össze a menüsört...

GUILDEN ...az előételek, mártásos nyalánkságok a Chö, mint Cicero, Caesar, Cinna és Caecilius roskadó asztaláról...

ROSEN ...míg a vadabb sülték és egyéb állati zsiger-költemények, a Khö – jegyűek, mint Catullus, Catilina, Caligula és nagy Constantinus szakács-műterméből származtatnak...

EGYÜTT Hogy végül belefűrjük magunkat a bűnös asszony, a nagy Khö, azaz Cleopatra Africansis bonbonból kirakott piramis alakú hatalmas édesség kebeleibe...

GUILDEN És még egy farkinca: Nem feledkezvén meg az ünnepelt Khö-laudius kedvencéről...

ROSEN *(ünnepélyesen)* Kis köményes kolbászkák, die Elsasser Würstchen! *(Kis ezüst haranggal csilingel)*

Egy Vesta-templom szerű kerek tálon kiemelkedik az asztallapból a zsírban sistergő kolbász-fészek

CLAUDIUS Kiváló! Lássunk hozzá! Várunk még valakit... Fiad?

GERTRUD Hívtad?

POLONIUS Én szóltam neki...

GERTRUD Biztos nem éhes.

CLAUDIUS Mindegy! A jó reggelihez nem kell rokonság! Vágjunk bele, uraim!

GUILDEN Először ízleljék meg Kelet madarainak zamatát Cicero nyomán... Egynapos füstölt pávafiókák saját fészükben...

OPHÉLIA *(majdnem elhányja magát)* Könyörgök, ne! Az istenért!

GERTRUD Kissé szelídebben, ha kérhetem... *(Csend, evőeszközök zaja)*

Belép Horatio

CLAUDIUS Íme, az előörs! Fiunk előszele! Széket, terítéket a fekete barátoknak! – Kapóra jöttél, Horatio! A gyászév miatt csak így, szűk körben koronázunk, és a te komoly arcod – ezt bókként mondom – bármely gyászasztalnak díszére válna.

GUILDEN *(felnevet)* Ez aztán a bók, uram! A gyászasztal dísze!

CLAUDIUS Psz! Csendben leszünk és eszünk. Claudius kedvencét kérem!

ROSEN Ó, hogyne! Máris! A kis köményes kolbászkák... *(leemeli a fedőt)*

GUILDEN És az édes mustár, uram! *(Odateszi mellé)*

CLAUDIUS *(megpaskolja az arcukat)* Jól van! Tanulékonyak! Íme, a kis köményes kunkorok, lakkozott fényes bőrrel! Ki parancsol? Királynő? Polonius? – Édes Ophélió – kis kolbászka. A maga mérete! *(Mindenki hárítja)*

HORATIO Én kérek. Köszönöm. Sőt... ha ilyesmivel hencegni lehet, ezt mifelénk Jütlandon, az édes mustár hazájában sokkal rafináltabban csinálják. Szabad? *(Odamegy a fűszeres tálcához – körülnéz)*

CLAUDIUS Figyelik! Micsoda rejtett, népi erők!

GUILDEN Aki szereti az ízeket, szereti az embereket!

HORATIO Úgy látom, van itt minden hozzá. *(Kezébe veszi a keverőcsészét)* Nálunk, Jütland szigetén az édes mustárt nem juharszíruppal sűrítik, mint itt, mert az ragacsos, mint a melasz! Hanem a szélsőségek, az ösellentétek harmóniáját keresik benne – ezért a legvadabb angol mustárba – *(Mutatja)* – frissen pergetett hársfamézet, szerecsendiót, morzsolt babért és egy kis mentát csöp-

pentenek. Fehér mazsolaborral pépessé keverik. És íme, ahogy mondják: édes, mint a jütlandi mustár! Ezt kóstolja meg Felség az elzászi köményes kisdisznókhöz!

CLAUDIUS *(beleszagol)* Hm. Még valami fanyar, gyantás-illatot is érzek... Ínycsiklandozó! No, lássuk! *(Kis sapkácskányit ken a kolbász ágaskodó végére. Lassan közelíti az ajkához.)*

A többiek némán, mozdulatlanul nézik

A HERCEG *(belép)* Olyan csend van... Azt hittem, már vége!

CLAUDIUS Pszt! Szertartás van! Ne zavarj!

GERTRUD Gyere, ülj mellém, fiam!

A HERCEG Nem, kedves anyám, itt vonzóbb érc van. *(leül Ophélia mellé)*

CLAUDIUS Síri csendet kérek... most, amikor elzász és jütland a dán király szájában frigyre lép! Hopp egy csepp nyál... kicsöppent! *(Szája felé kormányozza a kolbászt)* Na, gyere te kis dagadt vitorlás, mindjárt zátonyra futsz a nagy Claudius örlőfogán! *(Hersegve leharap a kolbászból egy darabot, hosszan, élvezettel rágja.)*

A Herceg és Horatio összenéznek

GUILDEN Ha kolbász lennék, csakis a te torkodban szeretnék eltűnni, uram!

CLAUDIUS Pszt! Most kicsit vastagabb pántlikát erre a fényes menyasszonyra. *(Megkeni a kolbász másik végét)* És egy kis aszparágusz-bóbitát. Gyere, Kolbász Kata bemutatlak a vőlegényednek... itt forog a számban, ni! Kéken erezett, kemény, érdes királyi szerszám! Mindjárt ráülsz, Kata! Előbb meglocsoljuk egy kis sörrel, hogy jobban csússzon! Így, és most kezdődik a lagzi! Zenét a számban zajló nászhoz! Énekelj, kicsim!

Ophélia halkán énekelni kezd támaszték nélküli fisztuláján.

„Fújja a szél az én dalom” Claudius élvezettel rágja a „lagzit”

Isteni ez a jütlandi kence, ujjam kolbászát is megsétáltatom benne. *(Ujjával megkavarja, lenyalja)* Itt az alja felé csípős egy kicsit... Nem baj, nyomtassuk el egy kis kenyérrel, sörrel!

Ophélia énekel, a Király rág, a Herceg és Horatio lélegzet-visszafojtva, a többiek hideg áhítattal nézik. A Király csak rág, rág. Telnek a percek. Messze túl minden színházi csenden. Egyszer csak halk, erőtlen hörgés, a Korpusz hangnemében – csontszáraz torokból kipréselt suttogás.

CLAUDIUS Vízet! Vízet...

GERTRUD Parancsolsz?

CLAUDIUS Vízet!... Adjatok vizet!

A HERCEG *(közelről az arcába mered)* Vízet kérsz, bátyám!? Vízet?

Nyújtja neki a kancsót – Claudius mohón önti magába, magára

GERTRUD Mi történt? Az istenért! Mi ez?

CLAUDIUS Vízet! Még! Vízet!

A HERCEG Nem ismerős ez a hang, anyám? Ez a szomj, ez az arc: Vízet! Vízet!

POLONIUS Orvost! Gyorsan orvost! Rosszul lett a király! Segítség!

OPHÉLIA Mi baj? Mi történt?

GERTRUD Hányd ki! Hányd ki, édesem! Segítség! Itt hal meg a szemünk láttára! Orvost!

CLAUDIUS Vízet! Vízet!... Mindenem ég!

HORATIO Nesze, igyál! Claudius király! Kérsz még? Nesze! Még! Még! *(Ujjongva, nevetve hordja, dönti a kancsókat a Királyra)*

GERTRUD *(Rosenéneknek)* Segítség! Vigyük innen! Gyorsan a szobájába! *(Az asztalkendőbe csavarva vonszolják kifele)* Óvatosan! Ne rángassák, könyörgők! *(a Király kezét fogja)* Drágaságom! Szerelemem! Nézz rám! Hol ég? Hol fáj!

Így vonszolják, menekítik kifele – Claudius hörög, nyüszít, Gertrud jajgat, Ophélia zokog, Horatio pedig az asztal tetején táncol, és dönti magába a bort, sört, vizet – amit talál

HORATIO Ó, hogy ezt a napot megértem! Láttad, az arcát? Az a rémület a szemében! Huss! A halál szele!

A HERCEG Igazad volt! Barátom! Százszor is igazad volt!

Összeölelkeznek és egymás szavába vágva ujjonganak, tombolnak

HORATIO Megélte a kint, amit apád érzett!

A HERCEG Hogy nyúlt a kancsó után! „Vízet! Vízet!” Tessék! Nesze! Igyál! Claudius király!

HORATIO Levághatják a fejemet, most már az sem érdekel! Hogy ujjong, táncol, tombol, dalol a lelkem! *(Szinte sír)* Ereszd rám a palástot, ne lássa az Isten, hogy sírok, kacagok az örömtől! Ó, de boldog vagyok! De boldog!

Magára rántja a koronázási palástot, iszik, őrzöng, táncol, mint egy részeg dán sámán

OPHÉLIA *(Beszalad)* Anyád! Szegény anyád... úgy kétségbe van esve! Beszélni akar veled...

A HERCEG Beszélni... Akkor rohanok! Már is rohanok... Százszor rohanok, ha egyszer hív! *(Nevetve ki)*

OPHÉLIA Mi folyik itt?! Istenem! Mindenki megbolondult... *(Horationak)* Én már semmit nem értek...

Horatio nézi a lányt. Odalép hozzá, megragadja, magához húzza.

Hé! Mi ez? Mit akarsz?!

HORATIO Mindent helyette?! – Akkor helyette ezt is! *(Mohón, vággyal megcsókolja)* Ennyi öröm jár nekem is! Hiába sikoltozol! *(Lefogja, berángatja a palást alá)*

Sötét

11. HŰSÉG

Claudius meztelenül fekszik az ágyban, Gertrud a nedves rongyokat cserélgeti rajta, amiket Guilden a jeges lavórba mártogat és kicsavar. Tocsog az ágy

GERTRUD *(finoman törli, simogatja az arcát)* Ne csukd be a szemed, édesem! Ne csukd be, hogy mindig lássalak!

ROSEN *(bekiált)* Mindjárt itt az orvos!

CLAUDIUS Nem kell orvos!

GERTRUD Csak éppen megnéz...

CLAUDIUS Nem kell orvos... Vízet adjatok! Vízet!

ROSEN *(beszalad)* Már itt is van!

CLAUDIUS Ha bejön, megölöm! Az orvos – halál!

GERTRUD *(itatja)* Kérsz még! Jeget ne tegyek bele? *(Claudius megpróbál felállni)* Mit akarsz?

CLAUDIUS Ki kell mennem!

GERTRUD *(Guildennek)* Add a tálat! Ott az ágy alatt... Gyorsan!

CLAUDIUS *(kiveri a kezéből)* Nem kell ágytál! Mint egy vénembernek! A halálomon vagyok, de jól vagyok! *(Megpróbál felállni)* Add a kezed!

GERTRUD Ne még! Majd, ha jobban leszel!

CLAUDIUS Ennél jobban? Soha! Na, add már a kezed! – Ne sírj! Ne sajnálj! Azért vagyok ilyen szerencsétlen, mert itt sírtok, jajongtok körülöttem! Gyűlölöm, ha sajnálnak! Gyűlölöm! *(elesik, Rosenék döbbenten nézik)* – Ne bámuljatok! Gertrud, takarítsd el ezeket, ha már a saját szégyenérzetük nem viszi ki őket!

GERTRUD *(örjöngve rájuk támad)* Takarodjatok! Ki innen... Mind! *(a földön fekvő Claudiushoz)* Látod! Gyenge vagy még! Maradj az ágyban!

CLAUDIUS Ne sírj, az istenedet! Élek, nem haltam meg! Kivonszolom én magam, ha véres térdem nyoma jelzi is az utat... Ahova a király is gyalog jár! Engedj el!

GERTRUD Nyugodj meg! *(Megöleli)* Szépen vesszük a tálat... és nem nézek oda!

CLAUDIUS Gertrud! Ne gyilkolj azzal a tállal!

GERTRUD Jól van! Kimegyünk... Gyere, kapaszkodj belém! *(Átöleli, vonszolja, tartja)*

Claudius hirtelen megáll

Mi van?

CLAUDIUS Bepisiltem... Istenem! Látod ezt?! *(Sírva fakad)* Ez iszonyú, Gertrud! Segíts kimenni! Ki akarok menni.

Esendő – és retteg. Tíz évet öregedett. Gertrud döbbenten nézi – inkább részvéttel, mint szerelemmel.

Nem akarok ágyba vizelni. Fiatal vagyok... Szeress! Ne sajnálj! *(Kívánszorog – becsukja maga mögött az árnyékszék ajtaját.)* Ez hosszabb trónolás lesz!

Gertrud ül az ágyon – üres tekintettel, reménytelenül néz maga elé

POLONIUS *(bejön)* Hallom, elküldte az orvost... *(Gertrud nem felel)* Micsoda nap! Leülhetek egy kicsit, úgy megrokkantam! – és mondani is akarok valamit... – de nem bántom meg, ugye? – Néha amikor erre járok, ebben a szobában úgy rám telepszik valami nyugtalanság... mindig arra gondolok, hogy egyes szavak is kimúlnak, mint az emberek... például az a szó, hogy cimbora – divatjamúlt, ósdi szó, mint a sült alma – szóval számomra a cimbora szó – ne vegye rossz néven! – de az öreg Király halálával végképp kiürült. Öreg Király, mondom, aztán három évvel fiatalabb volt, isten nyugossa. Csak hát a korona öregít, ugye? – Egyre többet gondolok rá, és nem tudom hova tenni a halálát! Számomra vele egy személyes király halt meg, – aki olyan volt, mint én, akivel egy követ fűjtam – egy kisember, nagyban... akinek fia van, mint ahogy nekem lányom – Ne haragudjon, hogy ezzel traktálom, de én nagyon szerettem a mi Király apánkat, isten nyugosztalja! *(Szeme bepárasodik)* És amikor a Herceg a dögöt kereste apja trónja alatt, emlékszik, a macskát! Az nekem úgy a szívembe nyilallt... mintha engem keresett volna! Hiszen az a húséges dög... Király apánk trónja alatt... az én vagyok! És ezt nem a mai felfordulás mondatja velem, hanem az emlékezés, a régi szép dolgok emlékezete...

Kintről léptek – kopogás

A HERCEG Bejöhetek, anyám!

POLONIUS *(rémülten)* A Herceg! Még csak ez hiányzott!

Hátrahúzódik a spanyolfal mögé – A Herceg belép

12. HÜBRISZ

A HERCEG Hivattál?

GERTRUD Beszélni akarok veled...

A HERCEG Ma nem vetkőzöl?

Durr, egy pofon! – Több nap hisztérikus feszültségéből

GERTRUD Te vérszomjas disznó! Meg akartad ölni?!

A HERCEG Ezt meg ne próbáld még egyszer...

GERTRUD Mert megmérgezel! Vagy agyonversz? Vagy leszúrsz!? Mi lesz!?

A HERCEG Csillapodj, anyám! Próbáljunk meg emberi módon...

Durr, még egy pofon.

GERTRUD Emberi módon?! Kiszedem a szemed, te gyalázatos! Nézd meg, hogy néz ki! Mit tettél vele! – Hát kinek képzeled te magad?! Mindenféle ócska pletykák nyomán, majdnem halálba küldöd a férjem, és akkor próbáljunk meg emberi módon! *(Üti, tépi, karmolja)*

A HERCEG *(hátrál előre, menekül körbe az ágy körül)* Ne hazudjunk egymás szemébe!
Te is tudod, hogy...

GERTRUD Hát te mi vagy?! Te cinikus disznó, te! Nézd meg, hogy néz ki! – Eressz el a kezemet! – Most boldog vagy? Elégedett vagy!? *(Üti, rúgja, ahol éri)*

A HERCEG *(próbálja kikerülni, lefogni)* Csillapodj, anyám! Hallod?! Állj meg!

GERTRUD Eressz el! Ne szoríts! Engedd el a kezemet! Meg akarsz fojtani, te istentelen!

Hisztérikusan zokog, miközben szabad kezével folyamatosan üti, tépi, karmolja fiát

A HERCEG Az ördögbe! Nyughass már! *(Felkapja az ágy mellett álló lavórt, és a jeges vizet anyjára zúdítja.)*

Így! Most beszélgethetünk!

GERTRUD *(reszketve fekszik az ágyon)* Nincs mit mondanom...

A HERCEG Akkor miért hívtál?

GERTRUD Gyűlöllek... Ne légy boldog soha senkivel!

A HERCEG *(hihetetlen önuralommal fogja vissza magát)* Azt reméltem... ha majd tisztán látsz... hogy egy nap majd visszakaplak, anyám!

GERTRUD Apádat a rák vitte el, esküszöm! Valaki mocskos hazugsággal tölte tele a füled...

A HERCEG Még most is véded!? *(Megragadja, megrázza)* De meddig, anyám! Meddig?!

GERTRUD Megörültél?! Eressz el!

A HERCEG Azért véded, mert tudtad! Tudtad, ugye! *(Lefogja)* Ordíts csak, sírjál, dobáld magad! Kiszedem én belőled! Végig tudtad, mi?... az első pillanattól kezdve... Együtt találtátok ki, együtt szültétek!? *(Egyre jobban belelovallja magát, őrzöng)* Na, mondd ki, te vörösre mázolt élvezeg száj! Lihegd a fülemben! Miféle rák az, amely apám életét megette! Két ollója volt, ugye? Egy férfi, meg egy nő!

Claudius az ajtóba kapaszkodva, félmeztelenül betámolyog, tehetetlenül nézi őket

CLAUDIUS Segítség! Megöli! Segítsen már valaki! Segítség!

POLONIUS *(előjön a paraván mögül)* Gyilkos! Gyilkos!

Megpróbálja lerángatni az őrzöngő fiút Gertrudról.

A Herceg torkon ragadja Poloniust és hátralöki. De olyan szerencsétlenül, hogy az öreg megbotlik, nekiesik a falnak, és véres csíkot „húzva”, hasadt koponyával csúszik le a király lába elé. Halála ugyanolyan tragikomikus képtelenség, mint élete volt. Rosen és Guilden is betódul – az őrséggel együtt.

A Herceg a hulla mellett térdel, véres arcát nézi, simogatja.

A HERCEG Nem akartam! Istenem! Nem akartam... megölni...

Mindenki döbbenten áll. Csend

CLAUDIUS Menjetek ki! Mind! *(Gertrudnak)* Te is! Hagyjatok magunkra. *(Kimennek)* Azt hiszem, mostantól fogva kicsit jobban megértjük egymást... *(Csend, hallgatnak)* Mi legyen? Vállalod az öreg meggyilkolását, és ami jár – öt év, tíz év – leülöd, mint bármelyik alattvalóm? – Vagy elkendőzzük a dolgot... visszamész Wittenbergába, és a lábadat dán földre soha többé nem teszed... Válassz!

A HERCEG Nem... Ehhez nincs jogod!

CLAUDIUS Gondolkozz rajta! Az egész éjszaka a tiéd! – Az öreg itt marad csendes-társnak. Szébb halált érdemelt! Bár ez sem csúnya... *(Kikiált)* Hé! Rosen! Guilden! Végeztünk!

13. ÉBREDÉS

Hajnali derengés valahol Norvégiában.

Furcsa csend. Hallgatnak a kutyák

LAERTES *(felriad)* Úh! De furcsát álmodtam! Valaki rángatta a lábamat... de nem volt ott senki! *(Körülnéz)* Hé, százados! Tégy a tűzre... megfagyok... Nem hallod!? *(Odavágja a csuprát)* A lusta istenedet, tégy fát a tűzre! *(Odrún fekhelyén nem mozdul senki – odabiceg, üres)* – Odrún! Hol az anyádba vagy?! *(Az ajtóhoz megy, zárva. Rángatja)* – Mi ez?! Norvég csürhe! Bújjatok már elő! *(Dühödten veri az ajtót – Semmi)* – De furcsa... ez a csend! *(Hallgatózik)* – A kutyák! Nincsenek itt a kutyák... *(Kinéz a résen)* Ezek elmentek! Mind elmentek! – *(Széttúrja Odrún fekhelyét)* A fegyvere sincs itt! – Uram irgalmazz! A pecsétem is eltűnt... *(Odrún ágyából, a bőrök alól írárok fordulnak ki)* – Mi ez? Vázlatok... a királyi palota, Helsingör, a vár... *(Egyre kétségbeesettebben lapoz)* A kapuk, az utak... az öresundi szoros! Hát ezért faggatott annyit! – És ez az írás!... *(Közelebb viszi a fényhez)* „...átengedni szíveskedjen... Fortinbras” – Megőrülök! *(Már csak tátog a döbbenettől)* Végünk van! Árulás! Riadó emberek! Végünk van! *(Kétségbeesetten nekiesik az ajtónak, üti, rángatja)* Ki kell jutnom innen!

Mint tehetetlen vadállat, előbb az ablakot fessegeti, majd az ajtót próbálja a késével, egyre nagyobb pánikban. Szinte komikus ez a sánta rohangálás, kapkodás – közben eszelősen hajtogatja

Ki kell jutnom! Istenem! Hol a kés? *(Könnyeivel küszködve kaparja a korhadt padlót – felszisszen)* Rohadt kés! Csupa vér minden!

Bebugyolálja összevagdalt kezét, és sántán, káromkodva, sziszegve, vérző kézzel túrja, kaparja a földet

Az isten legyen irgalmas hozzád, Odrún százados! Csak jussak ki innen! *(Ás és motyog magában)* Gyerünk! Gyorsabban... A húgomért! Nem másért! – Tőlem megdögölhet mind... norvég is, dán is... egykutya! Árulók mind!

14. AZ ANGYAL

A Király betegszobája.

Mint egy buddhista szentély. Áhítatos hajnali derengés, csend.

Az ágy körül kéklángú sziszegő szeszégőkön különböző méretű fazekakban víz fő. Kövéren dől a gőz. A király könnyed, nedves lenvászonba csavarva, enyhén megdöntött ágyán fekszik, mint egy ravatalon.

Belép Ophélia, megáll az ágy fejénél, szó nélkül nézi a kínlódót. Tekintete merev, mint egy madaré

OPHÉLIA Nem alszik... Nem tud aludni, ugye?!

CLAUDIUS Mit akarsz?

OPHÉLIA Nem hagyják aludni a bűnei...

CLAUDIUS Takarodj innen! Őrség!

OPHÉLIA Hallgasson!

CLAUDIUS Őrség! Őrség!

Ophélia felkapja az egyik forró vizes edényt.

OPHÉLIA Ha még egyet szól, a nyakába öntöm! Érti!?... aztán visíthat, mint egy kis selyemmajom... *(Közelebb lép)* Álljon fel!

CLAUDIUS Megőrültél!?

OPHÉLIA Azt mondtam, álljon fel!

CLAUDIUS *(elveszti a türelmét, ráordít)* Te, bolond ribanc! Azt hiszed, jókedvemben fekszem itt!

OPHÉLIA Ne mondjam még egyszer! *(Fenyegetően lendíti az edényt)* Álljon fel!

CLAUDIUS *(szinte sír a dühtől)* Nem látod, hogy nem tudok! Képtelen vagyok!

OPHÉLIA De fel fog !

Odaloccsant egy adagot az ágyba, Claudius lábához.

A király jajgatva, szűkölve menekül az ágy másik végébe

CLAUDIUS Mit akarsz tőlem? Nem én öltem meg az apádat...

OPHÉLIA De igen!... Csak nem a saját kezével... A testvérét is úgy ölte meg... hogy közben ártatlan maradt... Talpra, mert úgy nyakon öntöm, hogy egyben nyúzzák le a bőrt magáról! Hallja? Álljon fel!

Claudius az ágyba kapaszkodva, iszonyú kínok árán feltápaszkodik, a kötés lecsúszik róla, félig meztelenül áll a lány előtt. Összeesik, feláll, újra összecsuklik

CLAUDIUS Nem bírok... Könyörgök! Nem bírok...

OPHÉLIA Szedje már össze magát! *(Ráordít)* Mit fekszik le folyton, mint egy tehén...

CLAUDIUS Nem tudok... nem bírok ...

Összekucorodva sír, nyöszörög a földön, mint egy selyemhernyó. Ophélia a Király fölött áll a forró vizes lábossal a kezében, megigézve nézi a férfit, és szinte katatonul, egyhangon, minden elégtétel nélkül

OPHÉLIA Úgy... sírjon... sírjon csak... sírjon, zokogjon... nyöszörögjön... úgy, sírjon csak... sírjon...

Kintről rohanó léptek.

Rosen és Guilden nyomul be feldúltan, egymás szavába vágva.

ROSEN Uram! Uram! Sürgős hírt hozunk...

GUILDEN Rossz hírünk van, Felség! Mondhatjuk...

Döbbenten megállnak a látvány előtt

CLAUDIUS *(a földön fekve)* Mi van... már megint?

EGYÜTT Megszökött a Herceg!

OPHÉLIA Nem... nem lehet...

CLAUDIUS Hogyhogy megszökött...

ROSEN Nincs a helyén... elment... megszökött...

CLAUDIUS A Herceg?!...

OPHÉLIA Nem... ez lehetetlen... nem szökött meg... biztosan nem... az nem lehet...
(Lassan kihátrál)

GUILDEN Pedig nincs ott... elment...

CLAUDIUS Menjetek utána és hozzátok vissza... Bárhogyan! Élve! Megértették! Menjetek már!

Elindulnak – megállnak, visszanéznek a földön fekvő Királyra.

ROSEN Jól van, felség?! Jól fekszik...

GUILDEN Nem akarna inkább az ágyba...

CLAUDIUS Menjetek a pokolba... Mind! Takarodjatok!

Elkínzottan behunyja a szemét, mint egy halott.

15. OPHÉLIA

Polonius hullája a falnak támasztva, roncsoltan, véresen ül. Ophélia mellette térdel, és próbálja letisztítani arcáról a vért.

OPHÉLIA Hallgatsz, ugye? Locska papa, te! Ha élnél, most nagyot néznél ám – egy könnyem se hullt, végig, egész idő alatt, egy sem! *(Nézi az eredményt)* Így! Már nem is látszik semmi... Szóval egy árva könnycsepp sem! És tudod miért? Mert én rájöttem, papácska... de úgy igazából... mint amikor felszáll a köd! A halálod nyitotta ki a szememet... hogy, mi nem kellettünk senkinek. Te erre nem jöttél rá... öregkorodra sem, folyton úgy sürögtél, forogtál, mint aki kell – én hál'istennek hamar rájöttem, már most az elején... Sőt nemhogy nem kellünk, egyenest útban vagyunk! – Ezek itt nagyon erősek, papácska – hiába igyekeztél, hogy te is ilyen erős és lelketlen légy – hiába! Látod, mire

mentél vele... De nem sírok... akkor se sírtam, amikor... *(Leveszi az övét)* Ma másodszor veszítettem el a lányságomat, ez azt jelenti, hogy végképp oda van! Én ezt az övet soha többé nem teszem a derekamra... ahányszor megoldották, mindig csak a fájdalom! Látod, hogy beszélek róla, semmi siránkozás, jajgatás... ha fájdalom, hát fájdalom, egyszer úgyis túlleszünk rajta. *(Felkötí az övét az ablak keresztrácsára)* A reggeleket szerettem, az állatokat, míg kicsik, a tengert is, de az embereket nem tudtam megszeretni. A Herceget sem... csak nagyon akartam! Ha élnél, úgy csodálkoznál, hogy így haltunk meg, ily vigasztalanul mi ketten, papácska... *(Nyakába teszi a hurkot, kettőt rúg, s még leng egy kicsit)*

Sötét. Tenger, szél

16. RONCSOK

Három hónap múlva. Tél. Kásás, koszos nyák mindenütt.

A Herceg és Horatio a kikötőben, a szádokfák között él – egy csónakroncsokból, vitorlacafatokból rakott vacokban. Láruk előtt tűz ég – kékké dermedt kezüket lógatják haldokló lángjaiba.

Kissé távolabb fekete ruhás nő áll a parton. Gertrud. Nagyon megöregedett. Arca összetört, aszott, árkos. Már jó ideje áll, nem mozdul. A tenger fölött süvít a szél

A HERCEG *(ingerülten, félhangosan)* Nem akarok beszélni vele!

HORATIO Akkor küldd el... már mióta itt áll!

A HERCEG Minek hoztad ide?

HORATIO Annyira könyörgött! Beszélj vele... a kedvemért! *(Odamegy Gertrudhoz)* Jöjjön...

GERTRUD *(riadtan, suttogva)* Most nem tudok!... Majd máskor... most képtelen lennék...

A HERCEG *(odakiált)* Tán szeretet vártál, gyöngédséget... vagy mit?

GERTRUD Nem... Csak azt, hogy hallgass meg! *(Közelebb jön – most látszik csak, mennyire elgyötört)*

A HERCEG Minek? Mindent elmondtunk már...

GERTRUD *(szinte sír)* Meddig akarod ezt csinálni... Elég, fiam, hagyd abba! Hát ebbe akarsz beleőrülni? Gyere haza! Kérlek! Gyere haza... *(Belekapaszkodik, görcsösen öleli)*

A HERCEG Itt hagytuk abba a múltkor is...

GERTRUD Hoztam pénzt! Utazz el! Menj vissza Wittenbergába! Az emberek közé... Menj vissza! Utazz el!

A HERCEG Hogy leszálljak a lelkekről, mi? Nem, anyám... Én innen nem megyek el!

GERTRUD *(kétségbeesetten rázza)* Ébredj fel! Térj magadhoz! Itt akarsz elpusztulni... szétrohadni... mint egy... egy...

A HERCEG Későre jár... Ha nem akarsz mást... Horatio elkísér...

GERTRUD *(gyűlölettel)* Olyan vagy, mint az apád! Hideg és könyörtelen... Nincs érzés benned! Mint a jég! Mint az apád! *(Rádöbben, hogy mit mondott)* Bocsáss meg... nem akartam... kiszaladt a számon, esküszöm! Nem akartam! Bocsáss meg!

Gertrud sírva elbotorkál. – Csend, csak a szél.

A Herceg sápadtan mered maga elé – hirtelen előrántja rongyai közül apja füzetét, kihásít belőle egy lapot, reszkető kézzel, kapkodva ír. Horatio odalép mögé, olvassa.

HORATIO Ugyan már... elment az eszed?!

A HERCEG Nem fog kitérni! Ne félj! Ismerem jól... *(Horatio kezébe nyomja a levelet)* Menj! Vidd el neki... És mondd meg... ahogy ő akarja, késsel, karddal, csupasz kézzel, mindegy, tőlem szöges ostorral is verhetjük egymást, mint a veszettek, csak vége legyen már!

Sötét

17. ISZAP

Claudius az ablaknál ül egy kerek székben. Karját nézi a nap fényében. Guilden iszappal keni a testét, elsimítja, letörli, és újra

CLAUDIUS Hogy nő az új bőr a régi alatt! Levakarom ezt a ragyásat... és íme, sima, fényes, rózsaszín bőr! Mint egy újszülöttnék! Isteni ez a kurlandi iszap! Sokkal jobb, mint a miénk... az csak bűdös!

Bejön Rosen, roppant feszült, ideges.

ROSEN Uram... egy szóra...

CLAUDIUS Mondtam, hogy iszapozás közben ne zavarjanak!

ROSEN *(elindul, visszafordul)* Ezt muszáj meghallgatni...

CLAUDIUS *(Guildennek)* Az arcomat ne! Hányszor mondjam! – Azt majd én! *(Lassan, kéjjel keni magát, mint egy sminkelő dáma.)*

Ordítás, dulakodás kintről – a hadonászó örök között beesik Laertes. Iszonyatos állapotban: arca, teste csupa seb és sár, ruhája cafatokban. Akárcsak az idegei – magánkívül ordít, mint aki megveszett

LAERTES Hol a király! Eresszetek a király elé! *(Sántán rohangál le-fel, minden mozdulata kín és görcs.)* Hol van Claudius?! *(Megragadja Guildent)* Add elő, te gethes, mert megfojtalak!

CLAUDIUS *(az iszap alól)* Itt vagyok! Mi kell?

LAERTES Fegyverbe, uram! Riadó!... Nyakunkon a norvégok!

Megragadja a Királyt a karjánál, rángatná, húzná magával – a járni még alig tudó Claudius tehetetlenül összecsuclik széke előtt

CLAUDIUS Szedjétek már le rólam! Mit álltok!? Szedjétek le! *(elvonszolja Laertest)*

LAERTES *(ordít)* Itt vannak!... Nem halljátok?... Az utcákon, a házainkban... mindenütt! *(hallgatózik)* Ha! A kutyák! A norvég medveölők... Érzem őket, itt vannak... Emberre jönnek azok is, uram! *(a szorongás lassan átragad a többiekre is)* Fegyverbe, felség... Riadó!

CLAUDIUS Elég! Hallgass már! *(A többiekhez)* Mi a fenéről beszél!

ROSEN A norvégok, uram... állítólag... átlépték a határt!

CLAUDIUS Na, és? Láttunk már ilyent... Hol vannak?

ROSEN Nem tudjuk, uram... Vissza nem mentek...

CLAUDIUS Űljön össze az államtanács... most azonnal! *(Laertesnek)* Légy ott te is!

LAERTES *(kitépi magát a kezük közül)* Nem! Egy lépést se! Előbb a húgomat... az apámat akarom... – Ó, hogy rohantam... étlen, szomjan... mint az örült, négy napon át! Éjjel-nappal... Szemhunyás nélkül... Csak az hajtott... hogy őket még egyszer... a húgomat... hogy még egyszer... lássam! *(A kimerültségtől elsírja magát)*

Csend. A jelenlevők összenéznek

CLAUDIUS Vezessétek a húgához...

GUILDEN Hova, uram!?

CLAUDIUS A húgához... Mit néztek így?! Nem hallottátok, vigyétek a húgához! Meg az apjához! Együtt vannak... *(Mind kimennek, csak Rosen marad)* Menj te is!

ROSEN *(bizalmasan)* Nagy hírem van, uram!

CLAUDIUS Mi van ma itt? Mi ez a forgalom!

ROSEN Elfogtuk Horatiót, uram!

CLAUDIUS Elfogtátok?! Hol?

ROSEN Itt a palotában...

CLAUDIUS Itt? Hogyan itt?

ROSEN Itt jött a folyósón... hogy beszélni akar veled...

CLAUDIUS És ti bátran elfogtátok! Kitűnő! *(Dühvel)* Hát mindenki pojáca lett a világon!? *(bevezetik Horatiót)*

ROSEN Ezt találtuk nála... *(Átadja a levelet),*

Claudius kibontja, olvassa. Gertrud jön szótlanul, feketén.

GERTRUD Ne bántsд őket... kérlek...

CLAUDIUS *(a levélre)* Meg akar ölni. Tiszta sor! Látod? Egyszer nem volt elég, másodszor is az életemre tör...

GERTRUD Ne bántsд őket...

CLAUDIUS *(olvassa)* „Az élet dolgait megoldani nem bírván, a halál vágyával telten – párbajra hívlak” – Ez eléggé egyértelmű, nem?

HORATIO Mi a válasza, uram?

GERTRUD *(Horationak)* Megörültetek?!... Nézz rá! Alig bírja a kezét felemelni... és te kard elé állítanád?

CLAUDIUS Hagyd békén, Gertrud... *(Horationak)* Vasárnap délben megfelel?

GERTRUD Elment az eszed, Claude!? Te akarsz párbajozni, aki támaszték nélkül lépni sem bírsz!

CLAUDIUS Ne fogd a kezem, Gertrud, nem vagyok rászorulva! (*Horationak*) – Akkor vasárnap délből... rendben?

HORATIO Itt leszünk, uram. (*Kimegy*)

GERTRUD Alig bírsz felállni... Reszket kezed, lábad, mint egy aggastyánnak...

CLAUDIUS (*indulattal*) ELÉG! Egyszer véget kell már vetnünk ennek a dolognak!

Gertrud értetlenül nézi férjét

GERTRUD Véget? Miféle véget!

CLAUDIUS Ne szólj bele! – Segíts, törölj meg!

GERTRUD (*veszi a vizes rongyot*) Mit akarsz, Claude?! Mi ez az egész?

CLAUDIUS Ne dörzsölj úgy, az istenit! Finoman!

GERTRUD Én nem hagyom a fiamat... Hallod?

CLAUDIUS Márpedig ez a párbaj meglesz! Vasárnap délből!

GERTRUD Nem engedem... Itt nem lesz több vér, Claude! – Hallod? Nem elég, hogy az apját...

CLAUDIUS Elég! – Meddig gyötörtök, üldöztök, kínoztok még!? – Harminc éven át lapítottál a bátyám mellett, akarat nélkül, bénán, savanyúan! Úgy ültetek egymás mellett, mint két uborka! Zöld volt az arcod, szívem, és rücskös a nagy méltóságtól! És egy kiszáradt púderdoboz volt a lábaid között! Ezt a nőt, ezt a múmiát támasztottam én fel a szerelmemmel! – De nagy árat fizettem érte, csak én tudom, hogy mekkorát! – Elég volt! Vasárnap délből pontot teszünk erre! A palástomat! (*Görccsösen magára húzza és félig meztelenül, félig iszaposan, két szolgájába kapaszkodva reszketeg léptekkel elindul.*) Államtanács van... Vagy mi az ördög!

Harangoznak

18. A PÁRBAJ

Vívópást a palotában. Dél. Bolydult harangzúgás.

A Herceg fehér plasztronban, vívógyakorlat közben

A HERCEG Abbahagyhatnák már! Le fognak szakadni a harangok!

Horatio becsukja az ablakot, fojtott harangzúgás.

Wittenbergában – lassan már el se hiszem – hatalmas, gyönyörű vívócsarnokunk volt, egyszerre kétszáz fehér ruhás, fiatal férfi, mint holmi kerubok, „véd, szúr, véd, kitör” – egyszerre. Kétszáz test, kétszáz kard – „véd, szúr, véd, kitör”. És micsoda hajlékonyság, grácia, szellem – suhogtak a pengék, fújtattak a mellkasok – „véd, szúr, véd, kitör” – faltól falig, ott izzadtságot fél karral letöröl, fordul és en garde, „véd, szúr, véd, kitör” – un, deux, trois, parré!

Lendülettel, felszabadultan vív, a fegyelem nyugalmaival.

Rosen jön, kardokat, kötszereket hoz.

Na végre! Mikor jönnek már? Dél elmúlt!

ROSEN Nem tudom, kérem. Államtanács van... De Öfelsége, a király, biztosan benéz...

A HERCEG Benéz? Hogyhogy benéz?

ROSEN Ezt mondták, kérem. *(Kimegy)*

A HERCEG A kihívást elfogadta, nem?

HORATIO El. Anyád is hallotta! – Vasárnap délben!

A HERCEG Vasárnap van... dél van!

A harangozás véget ér, elhal. Csend

HORATIO Nem tetszik ez nekem...

A HERCEG És a pást, a kötszerek, a kardok... minden készen áll! *(folytatja a vívóiskolát)*
„Véd, szúr, véd, kitör!”

Rosen és Guilden kisasztalt, majd édességet, pezsgősvédret, poharakat, hoznak – némán szervíroznak.

GERTRUD *(jön)* Olyan rossz előérzetem van! Menjünk innen! Menjünk, amíg nem késő...

A HERCEG Mi ez itt?! Vénasszonyok gyülekezete? *(rákiált Guildenre)* Hol van a Király?

GUILDEN Az Államtanácsban, felség! Azt üzente, késik egy kicsit. Kezdjék el nélküle!

A HERCEG *(földhöz vágja a kardot)* Hogyhogy nélküle! Hát mindenki megőrült!

GERTRUD *(Horationak)* Könyörgök, segítsen! Beszélje rá.... menjünk innen... kérem....

HORATIO *(a Herceghez)* Lehet, hogy igaza van anyádnak...

A HERCEG NEM! Itt nincs helye semmiféle aggódásnak! Elfogadta a kihívásomat!? – El! Akkor, jön. Késik, de jön.

GERTRUD *(Horationak)* Higgyen nekem! Ismerem az uramat!... És olyan furcsán néz a gárda is! Maga erősebb nála...

HORATIO Csak nem akarja, hogy...

GERTRUD De! Fogja le, és vigyük innen... Vigyük be hozzám! – Oda nem mernek bejönni! Bízzon bennem! Kérem!

Horatio elindul a Herceg felé.

A HERCEG Meg ne próbáld, hallod?! Leszúrlak, mint egy csirkét... *(felveszi a kardot)*
Én itt a Királyt várom! Tapodtat sem, értitek!

Egymással szemben állnak, a kard hegye a levegőben, kettőjük között vibrál. Gertrud a pengével mit sem törődve, odarohan a fiához, „ráveti” magát és átöleli – szinte komikusan természetes a mozdulat. Így tartja karjaival gúzsba kötve

GERTRUD *(sikoltja)* Vegye el a kardját, gyorsan, vegye el!

Horatio kicsavarja a Herceg kezéből a fegyvert, és Gertruddal együtt, közös erővel, ordítva, káromkodva vonszolják a kijárat felé. Hihetetlenül ostoba és fájdalmas az egész.

Belép Laertes. Fehér plasztronban, mankóval. A vívóeleganciától még szembeötlőbb nyomorúsága, a maga után vonszolt elfagyott, kacska láb. Húga elvesztése miatti fájdalma őrvongássá fokozódott. Jön, mint egy eszelős

LAERTES Eresszétek el! Itt van a másik fél!

GERTRUD Menjen innen!

LAERTES Engedd el!

HORATIO *(próbálja elvonszolni a Herceget)* Félre, te nyomorult! Miféle gazsághoz adtad magad?

LAERTES Engedd el, hányszor mondjam! *(Leüti, valósággal letaglózza Horatiót, az szó nélkül összecsuklik. – A Hercegnek)* Vedd fel a kardot!

GERTRUD *(Rosennak)* Állítsák meg! Fogják le!

ROSEN Nincs ilyen értelmű parancsunk.

GERTRUD Én parancsolom! – Királynőd vagyok!

ROSEN Tudom... De Öfelsége magához vont minden parancsot!

LAERTES *(durván félrelöki Gertrudot)* Tűnjön innen, asszonyom! *(A Hercegnek)* Vedd fel a kardot!

A Herceg hátrál, próbál kitérni Laertes útjából.

GERTRUD *(Guildenek)* Segítsenek, könyörgök... segítsenek! *(Már-már mozdulnának)*

LAERTES Aki közbelép, ledöföm! Megértettétek! Menjetek innen!

GERTRUD Hol a király? Segítség! Hívják a királyt! *(Kirohan)*

Csak a Herceg és Laertes maradnak.

LAERTES Vedd fel!

A HERCEG Nem vívok veled!

LAERTES Nem!?!... Miért nem? – Itt a levél – tessék: „Az élet dolgait megoldani nem bírván... párbajra hívlak”

A HERCEG Az a királynak szólt!

LAERTES És nekem nincs sérelmem?! Nekem ki ad elégtételt, mi? – Állj ki!

A HERCEG Nem vívok veled... Mondtam már!

LAERTES Vedd fel, vagy pusztá kézzel verlek agyon!

A HERCEG Laertes, testvéremként szerettelek...

LAERTES Vedd fel a kardot!

A HERCEG Tiszta szívemből sajnálom húgod halálát...

LAERTES Szavak... semmit nem jelentenek! Vedd már fel!

A HERCEG Akkor sem, ha megölsz! – Nem vívok veled...

LAERTES *(pofon vágja)* Hányszor mondjam még! Állj ki!

A HERCEG *(kezével letörli eleredt orra vérét, próbál kitérni Laertes elől)* Nem érted, hogy nem vívok!

LAERTES Apámat megölted, húgomat a kétségbe kergetted! Még ez a nyomorék láb is hetedízigen a te vétke! És akkor nem állsz ki velem?!

Hozzávágja a királyi kisasztalt, a Herceg megbotlik, elesik. Laertes ráveti magát, kivonszolja a pástra.

Vedd fel a kardot, és vívj! En garde!

A Herceg mozdulatlanul áll vele szemben. Kardja a földön. Laertes lerántja a Herceget, arcát rányomja a pengére

LAERTES Látod ezt?! Vívni fogsz! Érted! *(Feláll)* En garde! Állj fel!

A Herceg feláll, kezében a karddal, próbál kitérni Laertes szúrásai, vágásai elől – oldalazva, futva menekül. Laertes meg utána, mint egy véres, nyomorék lidércnyomás, és üti, csépel, rúgja, ököllel, karddal, mankóval, szúrja, vágja, kaszabolja, mint egy véres rongycsomót. Végül a pást közepére vonszolja és ledöfi. Kimerülten fuldoklik, köhög a hulla fölött.

Lélekszakadva érkezik Gertrud, nyomában a fél Államtanács. Döbbenet állnak a Herceg véres teteme fölött.

Horatio megmozdul, kezd magához térni.

LAERTES *(üres szemmel dadogja)* Megölte őket... és velem nem akart!

Megérkezik Claudius, a Király. Először jelenik meg, mint uralkodó – palást, korona, királyi jelvények – ketten vezetik, tartják, támogatják. Nézi a Herceg holttestét.

HORATIO A Király az ok! Mindenben a Király!

Mindenkinek mutogatja a Korpusz füzetét, a Herceg levelét,

GERTRUD Gyilkos! Gyilkos! *(Egyre nagyobb fájdalommal, gyűlölettel)* Aljas, alattomos a gyilkos!

CLAUDIUS Csendesebben, asszonyom! Halott van a háznál!

Gertrud és Horatio ordításába erősödő távoli kutyaugatás vegyül. Mély, öblös torokból, mint a harangzúgás.

Először Laertes figyel fel rá, majd lassan a többiek is meghallják

LAERTES *(rémülten)* Itt vannak...

CLAUDIUS Kik? Hol?

LAERTES Halljátok... Ezek ők! Itt vannak!

CLAUDIUS Hol itt? Nyugalom! Hol vannak?!

Egyre hangosabb csaholás – és emberi sikolyok, rohanó léptek. Guilden beront a terembe, nyomában véres, jajveszékelő emberek

GUILDEN Vérben a város! Meneküljenek! Mészárosok, gyilkosok! Iszonyat! Meneküljön, Felség! Vérben a város!

Már elviselhetetlen az ugatás – füst és láng tör be az ablakon, néhány toprongyos norvég katona benyomja az ajtót – szélesfejű baltákkal hadonásznak, és kemény hangzóju nyelvükön ordítanak. Claudius ráüvölt az egyikre

CLAUDIUS Hé, te! Hol a vezéreted? Hol a király?

A Katona először megijed a Királytól, de aztán visszaordít

KATONA *Slipp meg! Hvorfor skriker du rett i fjeset mitt, hvem er du egentlig!?*

CLAUDIUS Nem érted, te barbár! *(Szótagolva)* For-tin-bras! Most már érted! FOR-TIN-BRAS!

Az ajtóban megjelenik Odrún százados

Végre! Százados! Állítsa le az embereit, és üljünk le tárgyalni! Meg fogunk egyezni! Ebben biztos vagyok! Na! Állítsa már le őket! Hallja, százados!?

ODRÚN *(egyszerre primitív és céltudatos)* – Ifjabb Fortinbras vagyok. Nem fogunk megegyezni! Nincs miről! – Új lakókat hozok ide, új dánokat – a mieinkből! *(A katonáknak)* *Ta dem med ut, slakt dem ikke her inne. Ikke soel med blod i salen!*

A katonák rövid úton felkoncolják, leszúrnak, agyonverik – Claudius és kíséretét – mint a birkákat. Fél perc az egész. Csak a Herceg holtteste mellett térdelő Gertrud marad élve a színen. Katona rámutat, Fortinbras bólint. A katona egy mozdulattal leszúrja Gertrudot, és rohan tovább, újabb feladatok után a lassan sötétedő csaholásban.

V é g e